19/01/2024

Μητροπολίτης Μάνης Χρυσόστομος: Γάμος – Οικογένεια – Ομοφυλοφιλία

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μάνης

Την θεολογική, νομική και ποιμαντική θεώρηση του γάμου, της οικογένειας και της ομοφυλοφιλίας παραθέτει σε εκτενές κείμενό του ο Μητροπολίτης Μάνης κ. Χρυσόστομος. Μέσα από παραπομπές στην Αγία Γραφή και την Πατερική Παράδοση της Εκκλησίας ο Σεβασμιώτατος καταθέτει τις θέσεις του σχετικά με τα ζητήματα που κυριαρχούν στον δημόσιο διάλογο στη χώρα μας τις τελευταίες εβδομάδες.

Αναλυτικά το κείμενο του Μητροπολίτη Μάνης κ. Χρυσοστόμου:

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

Τό θέμα «Γάμος – Οἰκογένεια – Ὁμοφυλοφιλία» δέν εἶναι δεύτερης κατηγορίας ζήτημα. Ἔχει ἄμεση σχέση μέ τήν ἀνθρώπινη ὕπαρξη, τό δισύνθετο τοῦ ἀνθρώπου, σῶμα καί ψυχή, τήν ἀρχή τῆς ζωῆς καί τέλος, τόν θάνατον καί μετά ἀπ' αὐτόν, τήν αἰωνιότητα.

Ἡμεῖς κυρίως δέν ὑπεισερχόμεθα σέ ζητήματα ἰατρικῆς καί βιολογίας καί τούς κλάδους αὐτῶν τῶν ἐπιστημῶν, ὅπως τῆς γυναικολογίας, μαιευτικῆς, ἀνατομίας, φυσιολογίας καί εἰδικότερα τῆς Γενετικῆς, Βιοτεχνολογίας καί Βιοϊατρικῆς, καθ' ὅτι δέν εἴμεθα εἰδικοί καί ὀφείλουμε νά ἔχουμε τήν δέουσα προσοχή, σεβόμενοι τήν ἐπιστήμη.

Β'. Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ: ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΘΕΣΗ

Ἡ οἰκογένεια ἀποτελεῖ τό βασικό καί οὐσιαστικό δομικό στοιχεῖο γιά τήν ἀνθρώπινη κοινωνία. Αὐτή ἡ ἔννοια τῆς οἰκογένειας στηρίζεται στή διάκριση τῶν φύλων τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος (ἄνδρας – γυναῖκα) καί ἐν συνεχείᾳ διά τεκνογονίας ἔχουμε τέκνον -α καί συνιστοῦν τόν πυρῆνα τῆς οἰκογένειας.

Ἐν πρώτοις, ὡς εἶναι γνωστόν, κατά τήν χριστιανική θεώρηση ἡ δημιουργία τοῦ ἀνθρωπίνου ζεύγους εἶναι θεϊκή βούληση. Ἔτσι τό θέλησε ὁ Θεός, ὁ πλάσας τόν ἄνθρωπο, τήν κορωνίδα τῆς δημιουργίας καί αὐτή ἡ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τελικά ἡ ἀπόδειξη τῆς προαιώνιας ἀγάπης τοῦ Θεοῦ γι' αὐτόν.

Ἡ θεία Ἀποκάλυψη, ὅπως διατυπώνεται στό πρῶτο βιβλίο τῆς Ἁγίας Γραφῆς, στή «Γένεση», γράφει πολύ χαρακτηριστικά. «Καί ἐποίησεν ὁ Θεός τόν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν, ἄρσεν καί θῆλυ ἐποίησεν αὐτοὺς»1, καί ἔπειτα: «Καί εἶπε Κύριος ὁ Θεός οὐ καλόν εἶναι τόν ἄνθρωπον μόνον ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθόν κατ' αὐτόν... καί ᾠκοδόμησεν ὁ Θεός τήν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπό τοῦ Ἀδάμ, εἰς γυναῖκα καί ἤγαγεν αὐτήν πρός τόν Ἀδάμ καί εἶπεν Ἀδάμ τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου καί σάρξ ἐκ τῆς σαρκός μου˙ αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρός αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη˙ ἕνεκεν τούτου καταλήψει ἄνθρωπος τόν πατέρα αὐτοῦ καί τήν μητέρα καί προσκολληθήσεται πρός τήν γυναῖκα αὐτοῦ καί ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν»2.

Ἐπακριβῶς, στούς παραπάνω βιβλικούς στίχους, ἐδράζεται ὁ θεοσύστατος θεσμός τοῦ γάμου καί τῆς οἰκογενείας. Στό δέ στίχο 28 τοῦ Α' κεφαλαίου ἀναγράφεται ἡ σπουδαιοτάτη φράση: «Καί εὐλόγησεν αὐτούς ὁ Θεός». Ὁ Θεός εὐλογεῖ τόν ἄνδρα καί τήν γυναῖκα καί τήν σύζευξη αὐτῶν, τόν γάμο καί δωρίζει στή συνέχεια ὡς καρπόν τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου τά τέκνα. Εὐλογεῖ, τοὐτέστιν, τόν πυρῆνα τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, τήν οἰκογένεια. Μάλιστα ἡ θεία εὐλογία συνοδεύεται καί

ἀπό τήν εἰδική πρόνοια τοῦ Θεοῦ μέ τούς παρακάτω λόγους: «αὐξάνεσθε καί πληθύνεσθε», «πληρώσατε τήν γῆν» «κατακυριεύσατε αὐτῆς» «ἄρχετε». Ἀναγιγνώσκουμε παρακάτω τά βιβλικά λόγια: «Ἀδάμ δέ ἔγνω Εὔαν τήν γυναῖκα αὐτοῦ καί συλλαβοῦσα ἔτεκε τόν Κάϊν καί εἶπεν ἐκτησάμην ἄνθρωπον διά τοῦ Θεοῦ καί προσέθηκε τεκεῖν τόν ἀδελφόν αὐτοῦ, τόν Ἄβελ»3. Αὐτή ἡ φράση «διά τοῦ Θεοῦ» δηλώνει ὅτι ὁ Θεός ἔδωκε τά τέκνα καί αὐτά εἶναι, τῷ ὄντι, δῶρα, εὐλογία τοῦ Θεοῦ στούς γονεῖς. Χαρακτηριστικό δέ παράδειγμα εὐλογίας τοῦ Θεοῦ εἶναι καί ἡ διήγηση – προτύπωση τοῦ γάμου τοῦ Τωβία μέ τήν Σάρρα, τήν κόρη τοῦ Ραγουήλ 4.

Ὁ Θεός μέ τήν ἄπειρο ἀγάπη Του ἐδημιούργησε τόν ἄνθρωπο μέ σκοπό, ὅπως τόν καταστήσει καί αὐτόν κοινωνό τῆς θείας μακαριότητος καί ἀτελευτήτου δόξης. Τόν ἔπλασε ὁ Τριαδικός Θεός, τόν ἐκ σώματος καί ψυχῆς συγκείμενο ἄνθρωπο, ὡς κορωνίδα τῆς ὅλης δημιουργίας καί κτίσεως. Τόν ἔπλασε ἐκ σώματος ὑλικοῦ καί ψυχῆς νοερᾶς. Δισύνθετος, λοιπόν, ὁ ἄνθρωπος. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεολόγος γράφει ὅτι ὁ Θεός «παρά μέν τῆς ὕλης λαβών, ἤδη προϋποστάσης, παρ’ ἑαυτοῦ δέ πνοήν ἐνθείς, ὁ δή νοεράν ψυχήν καί εἰκόνα Θεοῦ οἶδεν ὁ λόγος, οἷόν τινα κόσμον δεύτερον ἐν μικρῷ μέγαν ἐπί τῆς γῆς ἔστησε (τόν ἄνθρωπον) ἄγγελον ἄλλον, προσκυνητήν μικτόν, ἐπόπτην τῆς ὁρατῆς κτίσεως, μύστην τῆς νοουμένης, βασιλέα τῶν ἐπί τῆς γῆς, βασιλευόμενον ἄνωθεν»5. «Ἐποίησεν ὁ Θεός τόν ἄνθρωπον... ἄρσεν καί θῆλυ ἐποίησε αὐτούς»6. Ἡ παρουσία τοῦ ἀνδρός καί τῆς γυναικός ἀποτελεῖ ἐπεξήγηση τοῦ ἑνός καί μοναδικοῦ ἀνθρώπου πού δημιουργήθηκε «κατ’ εἰκόνα Θεοῦ καί καθ’ ὁμοίωσιν».

Στό σημεῖο αὐτό ὑπάρχει τό μεῖζον ἐρώτημα. Γιατί ὁ Θεός ἐποίησε τόν ἄνθρωπον «ἄρσεν καί θῆλυ»; Ἡ ὕπαρξη τῶν δύο ἀνθρωπίνων φύλων, τοῦ ἀνδρός καί τῆς γυναικός καί ὁ πόθος, ἡ ἕλξη μεταξύ τους ἔχουν σχέση μέ τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρός τόν ἄνθρωπο, μέ τήν Τριαδική ἀγάπη. Τό βιολογικό αὐτό γεγονός ἀλλά καί τό ἰσχυρό αἴσθημα τῆς ἀμοιβαίας ἕλξεως ἡ ὀρθόδοξη χριστιανική διδασκαλία τό ἀναβιβάζει σέ πνευματικό ἐπίπεδο.

Σ’ αὐτή τήν δυναμική γιά τήν πραγμάτωση τοῦ ἐσχάτου προορισμοῦ συντελεῖ καί ἡ διάκριση τοῦ ἀνθρώπου σέ ἄρσεν καί θῆλυ. Ἡ ἐλκτική κοινωνία πού ἔθεσε ὁ Θεός στόν ἄνθρωπο ἐκπηγάζει ἀπό τήν ἀλήθεια τοῦ προσώπου του, ὡς εἰκόνος Θεοῦ καί ζωοποιεῖται ἀπό τήν χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Αὐτό πού λέγει ὁ Ἀδάμ. «Ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τόν πατέρα αὐτοῦ καί τήν μητέρα, καί προσκοληθήσεται πρός τή γυναῖκα αὐτοῦ καί ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν»7, ἀναφέρονταν ὅπως λέγει ὁ Ἀπ. Παῦλος προφητικά στό μέγα μυστήριον, στό θαυμαστό σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιά τήν ἕνωσή του μέ τόν ἄνθρωπο, πού πραγματοποιήθηκε καί πραγματοποιεῖται ἐν τῷ Χριστῷ καί τῇ Ἐκκλησίᾳ 8.

Ἡ διάκριση τῶν δύο φύλων καί ἡ φυσική τους ἔλξη εἶναι ἡ εὔνοια τῆς θείας πρόνοιας, τῆς πανσοφίας τοῦ Θεοῦ γιά νά βοηθήσει τόν ἄνθρωπο νά αἰσθανθεῖ τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γι' αὐτόν καί συνάμα νά ἐμπνεύσει τόν ἱερό πόθο τῆς ἀνταποδόσεως αὐτῆς τῆς ἀγάπης καί τῆς ἐπιθυμίας του στήν πραγμάτωση τοῦ «καθ' ὁμοίωσιν» κατά χάριν καί νά ζήσει στή Βασιλεία Του. Γι' αὐτό καί ἡ «Βασιλεία τοῦ Θεοῦ» χαρακτηρίζεται μέ τήν λέξη «γάμος» καί «δεῖπνον τοῦ γάμου», ἡ τελική ἕνωση τοῦ Θεοῦ μέ τό πλάσμα τῶν χειρῶν Του. Ἀκριβῶς, λοιπόν, ἡ διάκριση τῶν φύλων κρύβει μία ἱερότητα καί ἔχει αὐτόν τόν παιδαγωγικό χαρακτῆρα γιά τόν ἄνθρωπο ὥστε νά δυνηθεῖ ν' ἀνταποκριθεῖ στήν ἄπειρη δημιουργική ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γι' αὐτό καί ἔχει βαθύτατη πνευματική σημασία καί δέν παραμένει ἁπλῶς σ' ἕνα βιολογικό δεδομένο.

Ἔτσι μέ τόν βιβλικό λόγο, ἡ διάκριση τῶν δύο φύλων λαμβάνει ἄλλη διάσταση. Φωτίζεται ἀπό ἕνα ἄλλο φῶς, τό φῶς τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄνδρας μέ τήν ἐπιθυμία του νά ἀγαπήσει, νά δημιουργήσει, νά κάμει ἕνα ἄλλο πρόσωπο εὐτυχισμένο, γίνεται μιά διαρκής ὑπόμνηση τῆς δημιουργικῆς ἀγάπης καί τῆς στοργικῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ. Ἐνῶ ἡ γυναῖκα, πού χρειάζεται τή βοήθεια τοῦ ἀνδρός γιά νά γίνει μητέρα, γίνεται ἕνα ζωντανό κήρυγμα τῆς πραγματικῆς καταστάσεως κάθε ἀνθρώπου, τῆς ἀνάγκης του νά βοηθηθεῖ ἀπό τή χάρη τοῦ Θεοῦ γιά νά μπορέσει νά ἐκπληρώσει τό λόγο τῆς ὑπάρξεώς του καί νά ἀξιοποιήσει τόν πλοῦτο τῶν χαρισμάτων καί τῶν δυνατοτήτων πού φέρει μέσα του. Ἔτσι ὁ ἀνθρώπινος «οἶκος», τό φυσικό καί ἐπιθυμητό ἀποτέλεσμα κάθε πραγματικῆς συναντήσεως τοῦ ἀνδρός καί τῆς γυναικός, γίνεται μιά «ἐκκλησία μικρά»9, μιά καθημερινή βίωση καί φανέρωση τῆς πραγματικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ζωῆς μέ τήν ὁποία ζεῖ ἡ Ἐκκλησία καί ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἀποκάλυψη καί μετοχή τῆς ζωῆς μέ τήν ὁποία ζεῖ ὁ «Εἷς ἀλλ' ἐν τρισίν ὑποστάσεσι Θεός».

Ἕνα ἐπίσης χαρακτηριστικό εἶναι ὅτι στήν «Γένεση», ἐνῶ στά ζῶα ἡ διάκριση τοῦ φύλου, τοῦ ἀρσενικοῦ καί τοῦ θηλυκοῦ παρουσιάζεται ταυτόχρονη μέ τήν δημιουργία του, στήν περίπτωση τοῦ ἀνθρώπου δημιουργεῖται πρῶτα ὁ ἄνδρας καί μετά, ἀπό ἕνα μέρος τοῦ σώματος τοῦ ἀνδρός, πλάθεται ἡ γυναῖκα. Καί ἀναγιγνώσκουμε ἀκόμη ὅτι ἡ γυναῖκα δημιουργήθηκε σάν «βοηθός» τοῦ ἀνδρός. Γράφει: «οὐ καλόν εἶναι τόν ἄνθρωπον μόνον ποιήσωμεν βοηθόν κατ' αὐτόν»10.

Βοηθός σημαίνει στό ἕνα καί μοναδικό ἔργο τοῦ ἀνθρώπου στήν ὁμοίωση μέ τό Θεό καί τήν μετοχή στή δόξα Του.

Πράγματι, ὁ Ἀδάμ, ἦταν ὁ «τύπος τοῦ μέλλοντος ἀνθρώπου» τοῦ Χριστοῦ11. Ὅσα συνέβαιναν σ' ἐκεῖνον ἦσαν προεικονίσεις, προφητικές προαγγελίες τῶν ὅσων ἐπρόκειτο νά συμβοῦν στόν «καινόν ἄνθρωπον», τόν γεγεννημένον ἐκ Πνεύματος ἁγίου καί Μαρίας τῆς Παρθένου. Ἔτσι ἡ δημιουργία τῆς Εὔας, δηλαδή τῆς γυναικός, καί ἡ ἀγάπη τοῦ ἀνδρός γι' αὐτήν, ἦταν μία προφητική καί συμβολική προτύπωση τῆς δημιουργίας τῆς «καινῆς ἀνθρωπότητος», τῆς Ἐκκλησίας, καί τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ γι' αὐτήν. Μέσα ἀπό τόν ἀνθρώπινο πόθο καί τήν ἀνθρώπινη ἀγάπη προέβαλλε, ἕνας ἄλλος πόθος, μιά ἄλλη ἀγάπη: ὁ πόθος καί ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γιά τήν ἀνθρωπότητα. Ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος τονίζει ἀπερίφραστα ὅτι ἡ Ἁγία Γραφή μιλᾶ γιά τή δημιουργία τῆς Εὔας ἀπό τήν πλευρά τοῦ Ἀδάμ, ὄχι μόνο γιά νά δείξει τήν ταυτότητα τῆς φύσεως καί τήν πλήρη ἰσοτιμία πού ὑπάρχει μεταξύ τοῦ ἀνδρός καί τῆς γυναικός, ἀλλά καί γιά νά προδηλώσει τήν ἕνωση καί τήν κατά χάριν ταυτότητα πού ἔμελλε νά ὑπάρξει μεταξύ τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπό τήν ἀπέραντη ἀγάπη καί τρυφερότητα γιά τό πλάσμα του ὁ Θεός ἔγινε ἄνθρωπος καί ἔδωσε στήν ἀνθρωπότητα τή χάρη νά μετέχει καί αὐτή στή θεία ζωή... Ὁ Θεός ἔπλασε τόν ἄνθρωπο ὄχι γιά νά εἶναι ἀναγκαστικά δοῦλος Του ἤ ὑπηρέτης Του, ἀλλά τόν ἔπλασε γιά νά τόν ἀγαπᾶ καί νά Τον ἀγαποῦν.

Ὁ Θεός, λοιπόν, ἔδωκε τήν κοινωνία αὐτή τῆς ἀγάπης πού εἶναι ὁ γάμος πού ἀποδεικνύεται ὅτι ἀποτελεῖ ἕνα εὐεργέτημα τοῦ Θεοῦ πρός τόν ἄνθρωπο. Εἶναι δέ πολύ χαρακτηριστικό ὅτι ὅταν ἡ Ἁγία Γραφή κάμνει λόγο γιά τόν γάμο ἀναφέρεται στό γάμο τοῦ Χριστοῦ μέ τήν Ἐκκλησία. Δηλαδή, πρότυπο τοῦ συζυγικοῦ δεσμοῦ εἶναι ὁ Χριστός καί ὁ δεσμός του μέ τήν Ἐκκλησία. Τόσον πολύ ἐξυψώνεται ὁ θεσμός τοῦ γάμου, ὥστε ἀνάγεται σέ ἱερό θεσμό καί μέγα μυστήριο. Γράφει ὁ Ἀπ. Παῦλος: «Ὁ ἀνήρ ἐστι κεφαλή τῆς γυναικός, ὡς καί ὁ Χριστός κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας καί αὐτός ἐστι σωτήρ τοῦ σώματος... οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς... οὕτως ὀφείλουσιν οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας, ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα· ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν ἀγαπᾷ... τό μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν»12.

Συνεπῶς ὁ χριστιανικός γάμος, ὡς ἱερό μυστήριο, ἀποτελεῖ εἰκόνα τῆς ἑνώσεως τοῦ Χριστοῦ μέ τήν Ἐκκλησία καί παρέχεται μέ τήν ἱερολογία ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ καί ἡ εὐλογία τῆς Ἐκκλησίας στήν κοινωνία αὐτή τοῦ ἄνδρα καί τῆς γυναίκας μέ σκοπό τόν κοινό ἀγῶνα γιά τό καθ' ὁμοίωσιν καί τήν δημιουργία οἰκογένειας. Αὐτή ἡ κοινή πορεία πρός τήν πληρότητα τῆς ἀγάπης καί τήν τελείωση στή θέωση μπορεῖ νά ὑπάρξει ἀκόμη καί στά ἄτεκνα ζεύγη13. Μή λησμονοῦμε ἄλλωστε ὅτι καί

ὁ γάμος εἶναι ἕνα μέσο καί αὐτό τῆς πραγμάτωσης τοῦ θείου προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἐπί γῆς ζωῆς τους. Οἱ θεοφόροι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας συνδέουν τόν γάμον μέ τήν εὐλογία τῆς Ἐκκλησίας. Ἀναφέρουμε, ἐν προκειμένῳ, τίς θέσεις μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Μ. Βασίλειος ὁμιλεῖ στήν «Ἑξαήμερον» γιά τόν δεσμό, τήν ἕνωση τοῦ ἀνδρός μετά τῆς γυναικός ὡς «ἁγιαζομένης διά τῆς εὐλογίας»14. Ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος γράφει γιά τόν γάμο τῆς Ὀλυμπιάδας, ὅτι ὁ ἴδιος μή δυνάμενος νά παρευρεθεῖ, ὅμως λέγει παρίστατο νοερῶς, συνάπτων μάλιστα τά χεῖρας τῶν νεονύμφων15. Ὁ δέ Ἰ. Χρυσόστομος γράφει γιά τήν πρόσκληση καί παρουσία τῶν ἱερέων, οἱ ὁποῖοι «δι’ εὐχῶν καί εὐλογιῶν» συνεσφίγγουν τό συνοικέσιον16. Τυγχάνουν δέ πολύ χαρακτηριστικά τά αἰτήματα πρός τόν Θεόν στά «Εἰρηνικά», τά ὁποῖα καί ἐκφωνοῦνται στήν Ἰ. Ἀκολουθία τοῦ γάμου, ὅπως μεταξύ τῶν ἄλλων καί τά ἑξῆς:

«Ὑπὲρ τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ (τοῦ) καὶ (τῆς), τῶν νῦν συναπτομένων ἀλλήλοις εἰς γάμου κοινωνίαν, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ὑπὲρ τοῦ εὐλογηθῆναι τὸν γάμον τοῦτον, ὡς τὸν ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ὑπὲρ τοῦ παρασχεθῆναι αὐτοῖς σωφροσύνην, καὶ καρπὸν κοιλίας πρὸς τὸ συμφέρον, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ὑπὲρ τοῦ εὐφρανθῆναι αὐτοὺς ἐν ὁράσει υἱῶν καὶ θυγατέρων, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ὑπὲρ τοῦ δωρηθῆναι αὐτοῖς εὐτεκνίας ἀπόλαυσιν, καὶ ἀκατάγνωστον διαγωγήν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ὑπὲρ τοῦ δωρηθῆναι αὐτοῖς τε καὶ ἡμῖν πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν».

Ἀξίζει ἀκόμη νά σημειώσουμε ὅτι ὁ γάμος ὀνομάζεται στήν Ἐκκλησία καί μέ τόν ὅρο «στέψις». Τά στέφανα βέβαια ἀνήκουν στούς μάρτυρες καί στούς ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας. Ὡστόσο ἡ Ἐκκλησία ἔρχεται καί στεφανώνει καί τούς νεονύμφους, ἀκριβῶς διότι θέλει νά δηλώσει ὅτι ὁ γάμος εἶναι ἕνας ἱερός ἀγῶνας. Μάλιστα, ψάλλεται στήν Ἱερή Ἀκολουθία καί τό τροπάριον: «Ἅγιοι μάρτυρες οἱ καλῶς ἀθλήσαντες καί στεφανωθέντες...». Εἰσέρχονται στόν ἱερό δεσμό καί θεσμό τοῦ γάμου μέ τήν καθαρότητα τῶν καρδιῶν τους γιά ν’ ἀγωνιστοῦν, ὥστε ὅπως πάλιν λέγει ἡ Εὐχή, ὁ Θεός ν’ «ἀναλάβῃ τούς στεφάνους αὐτῶν ἐν τῇ Βασιλείᾳ Του ἀσπίλους καί ἀμώμους καί ἀνεπιβουλεύτους διατηρῶν αὐτούς εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων» καί τούς στεφανώσει ἐν τέλει μέ δόξα καί τιμή.

Ὁ γάμος συνεπῶς κατά τήν χριστιανική διδασκαλία καί θεώρηση, ὡς θεοσύστατος θεσμός, καί περαιτέρω ἡ οἰκογένεια μέ τήν πατρότητα καί μητρότητα κέκτηται μία ἱερότητα. Πράγματι, ὁμιλοῦμε γιά ἱερά θέματα καί ζητήματα ἀρχῶν καί ἀξιῶν τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ καθηγητής τῆς Δογματικῆς Θεολογίας καί Ἀκαδημαϊκός Ἰω. Καρμίρης γράφει, ἐν προκειμένῳ, πολύ χαρακτηριστικά καί συνοπτικά: «Γάμος εἶναι ἕν τῶν ἑπτά Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας, δι’ οὗ αὕτη εὐλογεῖ καί ἐξυψοῖ καί ἐξαγιάζει τήν ἐκουσίαν συζυγικήν ἕνωσιν ἀνδρός καί γυναικός, παρέχουσα τήν ἀναγκαιοῦσαν θείαν χάριν πρός συμπλήρωσιν πάσης τῆς ζωῆς αὐτῶν «ἐν Κυρίῳ» καί ἐκπλήρωσιν τῶν σκοπῶν τοῦ γάμου. Καί ὡς εἰδικόν μέν σκοπόν τοῦ γάμου τιθέμεθα τήν διά τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης καί κοινωνίας καί βοηθείας τῶν συζύγων καί τῆς χαλιναγωγήσεως καί ἐγκοιτώσεως τῶν ἐπιθυμιῶν αὐτῶν πνευματικήν καί ἠθικήν ἀνάπτυξιν καί τελείωσιν αὐτῶν, ὡς γενικόν δέ τήν διά τῆς τεκνογονίας καί χριστιανοπρεποῦς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων διαιώνισιν καί αὔξησιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καί ἰδίως τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας»17.

*

Περαιτέρω ἡ ἱερολογία τοῦ γάμου, ὡς ἀπαραίτητο στοιχεῖο, καθιερώθηκε καί νομικῶς μέ τήν Νεαρά 89 τοῦ Λέοντος Σοφοῦ κατά τό 893μ.Χ. ἡ ὁποία καί ὁρίζει ὅτι: «Τά συνοικέσια τῇ μαρτυρίᾳ τῆς ἱερᾶς εὐλογίας ἔρρωσθαι κελεύομεν»18. Μάλιστα, ὀφείλουμε νά ὑπογραμμίσουμε ὅτι ὁ λειτουργός τοῦ Ὑψίστου καί εἰδικότερα τοῦ Μυστηρίου τοῦ γάμου ἐπικυρώνει τήν πρός γάμο βούληση τῶν μελλονύμφων μέ τήν χαρακτηριστική φράση τῆς ἱερολογίας τοῦ γάμου: «Καί νῦν, Δέσποτα, ἐξαπόστειλον τήν χεῖρα σου ἐξ ἁγίου κατοικητηρίου σου καί ἅρμοσον τόν δοῦλον σου (δεῖνα) καί τήν δούλην σου (δεῖνα), ὅτι παρά σοῦ ἁρμόζεται ἀνδρί γυνή». Ὁ γάμος συνεπῶς ἔχει ἐκκλησιαστική – κανονική καί νομική ἰδιότητα. Ἀναγνωρίζεται ἐπίσημα ἱερό, αὐτό τό Μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας καί ὡς θεσμός Δικαίου κατά τά εἰδικότερα ἀντίστοιχα τῶν παραπάνω ἰδιοτήτων ὡς πρός τίς προϋποθέσεις καί τίς συνέπειες σύμφωνα καί μέ τά σχετικά ἄρθρα τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικα.

Ἐξάλλου ὁ περίφημος ὁρισμός τοῦ γάμου ἔχει διατυπωθεῖ ἤδη ἀπό τόν 3ο αἰ. μ.Χ. ὑπό τοῦ Ρωμαίου Νομοδιδασκάλου Ἐρεννίου Μοδεστίνου (228 μ.Χ.) καί εἶναι ὁ ἀκόλουθος: «Γάμος ἐστιν ἀνδρός καί γυναικός συνάφεια καί συμπλήρωσις τοῦ βίου παντός, θείου τε καί ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία»19. «Nuptiae sunt conjunctio maris et feminae et consortium omnis vitae, divini atque humani juris communicatio»20. Καταφαίνεται ἔτσι ἡ συστατική πράξη τοῦ γάμου, ἡ κοινωνία βίου ἀνδρός καί γυναικός, ἤτοι ὁ ἠθικός, κοινωνικός καί νομικός δεσμός τῶν δύο αὐτῶν προσώπων, ἀνδρός καί γυναικός, τῶν ἐρχομένων εἰς γάμον. Συνελόντ’

εἰπεῖν, ἔτσι ἄρχεται καί δημιουργεῖται ἡ οἰκογένεια, τό θεμέλιο μιᾶς κοινωνίας ἀνθρώπων, ἑνός ἔθνους. Μάλιστα, ὁ παραπάνω ὁρισμός ἀνταποκρίθηκε ἀνά τούς αἰῶνες πρός τίς ἠθικές καί νομικές ἀντιλήψεις τόσο τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅσο καί τῶν λοιπῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν. Βέβαια δέν ἀγνοοῦμε καί τίς ποικίλες τάσεις ἀπόκλισης ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ αὐτοῦ. Πάντως ἀνεξάρτητα ἀπό παραβιάσεις, ὁ παραπάνω ὁρισμός κατέχει τήν ἰδιότητα τοῦ παγίου.

Ὡστόσο θά πρέπει νά ἐπισημανθεῖ ὅτι ἡ οἰκογένεια δέν εἶναι δημιούργημα τοῦ δικαίου. Τό δίκαιο βρῆκε τήν οἰκογένεια ὡς δημιούργημα θεῖο καί περαιτέρω τῶν ἠθῶν τοῦ ἀνθρώπου. Τό δίκαιο ὡς ἔννομη τάξη ἐπενέβη κατά τό μέτρο πού κρίθηκε ἀναγκαῖο γιά τήν συνοχή τῆς κοινωνίας καί τήν συμβίωση. Ἔτσι ἔχουμε τό Οἰκογενειακό Δίκαιο, στίς διατάξεις τοῦ ὁποίου ὡς οἰκογένεια νοεῖται τό σύνολο τῶν προσώπων, τά ὁποῖα συνδέονται μεταξύ τους διά τοῦ γάμου, ἤτοι τό ζεῦγος, ἄνδρας καί γυναῖκα, τῶν ἐν νομίμῳ γάμῳ συμβιούντων συζύγων μετά τῶν ἀνηλίκων καί ἀγάμων αὐτῶν τέκνων. Περαιτέρω διαμορφώνεται καί ἡ συγγένεια, ἡ ὁποία διακρίνεται εἰς ἐξ αἵματος συγγένεια καί ἐξ ἀγχιστείας. Ἐξ αἵματος ὑπάρχει ὅταν μεταξύ δύο προσώπων τό ἕν κατάγεται ἐκ τοῦ ἄλλου ἤ καί τά δύο κατάγονται ἐκ τοῦ αὐτοῦ τρίτου προσώπου καί ἀγχιστεία εἶναι ἡ σχέση τοῦ ἑνός τῶν συζύγων πρός τούς ἐξ αἵματος συγγενεῖς τοῦ ἑτέρου. Καί βεβαίως τά ἀποτελέσματα τῆς συγγενείας εἶναι ἐξόχως σημαντικά, ὄχι μόνο γιά τό Οἰκογενειακό ἀλλά καί γιά ἄλλους κλάδους τοῦ Δικαίου.

*

Περαιτέρω τό ἰσχῦον Σύνταγμα (1975/1986/2001) ἀναφέρεται ρητῶς τόσο στόν γάμο ὅσο καί στήν οἰκογένεια, ἤτοι ἐν γένει τόν οἰκογενειακό θεσμό. Κατ’ ἀρχήν, ὀφείλουμε νά ἐπισημάνουμε ὅτι τό Προοίμιον τοῦ ἰσχύοντος Ἑλληνικοῦ Συντάγματος, ἤτοι: «Εἰς τό ὄνομα τῆς Ἁγίας καί Ὁμοουσίου καί Ἀδιαιρέτου Τριάδος», ἀποτελεῖ βασικό στοιχεῖο ἱστορικῆς συνδέσεως τοῦ παρόντος Συντάγματος μέ τήν ὅλη σύσταση καί προέλευση τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Τήν θεμελιώδη σημασία του σηματοδοτεῖ τό γεγονός ὅτι ἀνάγει τήν ἀρχή του σ’ αὐτό τό «Προσωρινόν Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος, ἐν Ἐπιδαύρῳ, τήν α’ Ἰανουαρίου, ἔτει αωκβ’ καί Α’ τῆς Ἀνεξαρτησίας». Δηλαδή ἕνα σύντομο κείμενο δηλωτικό τῆς μετάβασης τῆς Ἑλλάδος ἀπό τήν δουλεία στήν ἐλευθερία καί τό ἀνεξάρτητο Κράτος. Καί εἶναι ἱστορικό γεγονός, ὅτι ἀπό τήν Ἑλληνική Ἐπανάσταση τά πρῶτα συνταγματικά κείμενα τῆς Ἐπιδαύρου, τοῦ Ἄστρους καί τῆς Τροιζῆνος προέτασσαν ὡς προοίμιο τό «ὄνομα τῆς Ἁγίας καί Ὁμοουσίου καί Ἀδιαιρέτου Τριάδος» αὐτή τήν «ὑπερκειμένη καί ὑπερδικαιακή Ἀρχή». Τοῦτο, βέβαια, ὡς ἀπόρροια τῆς ριζωμένης στή ψυχή τῶν Ἑλλήνων πίστης στήν ὀρθόδοξη χριστιανική θρησκεία. Τό προοίμιο, τοὐτέστιν, ἔχει καταστεῖ μία ἰδιαίτερη συνταγματική ἱστορική παράδοση

καί βέβαια ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστο τμῆμα τοῦ κειμένου τοῦ ὅλου Συντάγματος καί ἔχει κατ' ἀκολουθίαν καί αὐτό, νομικές καί ἠθικές συνέπειες ἀνάλογες πρός τήν φύση καί τό περιεχόμενό του.

Ἔπειτα, τό ἄρθρο 3 ἀποτελεῖ θεμέλιο νομικῆς ὀργανώσεως τῶν σχέσεων τόσο τοῦ Κράτους καί τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅσο καί τῆς τελευταίας μέ τήν Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί θεμελιώνονται οἱ διακριτοί ρόλοι τῶν δύο αὐτῶν μεγεθῶν. Τά δύο αὐτά παραπάνω σημεῖα τυγχάνουν θεμελιώδη στοιχεῖα γιά τό ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας ἀναφορικά μέ τά ζωτικά ζητήματα τοῦ λαοῦ. Εἰδικότερα, σέ δύο ἄρθρα του τό Σύνταγμα πού εἶναι ὁ θεμελιώδης, ὁ βασικός γραπτός κανόνας δικαίου καί μέ αὐξημένη τυπική ἰσχύ, κατ' ἀρχήν στό ἄρθρο 9§1 ὁρίζει ὅτι: «Ἡ οἰκογενειακή ζωή τοῦ ἀτόμου εἶναι ἀπαραβίαστη...» καί κυρίως στό ἄρθρο 21§1 ἀναγράφει: «1. Ἡ οἰκογένεια ὡς θεμέλιο τῆς συντήρησης καί προαγωγῆς τοῦ ἔθνους, καθώς καί ὁ γάμος, ἡ μητρότητα καί ἡ παιδική ἡλικία τελοῦν ὑπό τήν προστασία τοῦ Κράτους. 2. Πολύτεκνες οἰκογένειες... ἔχουν δικαίωμα εἰδικῆς φροντίδας ἀπό τό Κράτος».

Ὡστόσο, σέ μία παρατήρηση τοῦ ἄρθρου 21 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος καί τοῦ ἀντιστοίχου ἄρθρου 24 τοῦ Συντάγματος τοῦ ἔτους 1927, διαπιστώνουμε, ὅτι θεωροῦσε τόν γάμο ὡς πρωτογενῆ πυρῆνα τῆς οἰκογένειας καί δέν ἀναφερόταν σ' αὐτόν ξεχωριστά ἀπό τόν οἰκογενειακό θεσμό. Δηλαδή, τό Σύνταγμα ἐκεῖνο (τοῦ 1927), προστάτευε τήν οἰκογένεια τήν ἐκ τοῦ γάμου προερχομένη καί δέν ἄφηνε ἀορίστως τήν ἔννοια οἰκογένεια. Τό ἄρθρο ὅμως 21 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος δέν ἀναφέρεται στόν γάμο «ὡς θεμέλιο τῆς οἰκογένειας», ἀλλά γενικότερα στόν «γάμο».

Ἕνα ἄλλο σημεῖο, ἐξαιρετικά σπουδαῖο, εἶναι ὅτι ἡ οἰκογένεια προστατεύεται στό Σύνταγμα καί ὡς ἀτομικό δικαίωμα. Ἄλλως τό «οἰκογενειακό δικαίωμα». Εἰδικότερα στό δεύτερο Μέρος τοῦ Συντάγματος περί τῶν «ἀτομικῶν καί κοινωνικῶν δικαιωμάτων» ἔχουμε τήν τυπική ἔνταξη τῶν σχετικῶν διατάξεων περί τοῦ γάμου καί οἰκογενείας, ἡ ὁποία καί σηματοδοτεῖ ὅτι τό κράτος μέ τούς κοινούς τυπικούς καί οὐσιαστικούς νόμους του ὀφείλει σεβασμό καί προστασία στό γάμο καί τήν οἰκογένεια, ἀλλά συνάμα καί ὑφίσταται ἡ ὑποχρέωση καί τῆς μή βλαπτικῆς ἐπέμβασης στόν ἐν γένει οἰκογενειακό θεσμό μέ ἀποσταθεωρητική νομοθεσία ὡς π.χ. κατά κόρον συμβαίνει μέ τήν εὐκολία τῆς λύσεως τοῦ γάμου.

Τοιουτοτρόπως, ἡ οἰκογένεια ἀποτελεῖ σπουδαιότατο καί καθωριστικό ἐν πολλοῖς συνταγματικό εὐεργέτημα μέ σημασία κοινωνική καί ἐθνική. Θεωρεῖται καί εἶναι ἐν τοῖς πράγμασιν «θεμέλιο τῆς συντηρήσεως καί προαγωγῆς τοῦ ἔθνους». Καί αὐτό πρέπει νά τονίζεται.

*

Ἡ οἰκογένεια, τελικά, εἶναι ὁ χῶρος διάσωσης τῆς πιό μικρῆς ἀλλά ἐξόχως σπουδαίας ὁμάδος τῆς ἀνθρωπότητος, ὅπου διασώζεται ἡ ἀνθρώπινη προσωπικότητα καί σφυρηλατεῖται ἡ πιό αὐθεντική ἀξιοπρεπής σχέση, ὡς ρίζα ζωῆς. Εἰδικότερα, ἡ χριστιανική διδασκαλία ἀνεβίβασε τήν οἰκογένεια στήν πλέον ὑψηλή βαθμίδα καί προσέφερε τίς δέουσες ἠθικές ἀξίες γιά τήν στήριξη καί λειτουργία της.

Ἡ οἰκογένεια δέν εἶναι ἁπλῶς ἕνα ἄθροισμα ἀτόμων. Μέσα στόν χριστιανισμό βρίσκει τήν καταξίωσή της. Εἶναι ἱερός θεσμός. Καί στή συνταγματική νομοθεσία θεμέλιο τοῦ οἰκοδομήματος τοῦ ἔθνους. Ἡ παραθεώρηση τῶν δύο αὐτῶν γνωρισμάτων δέν ἀποτελεῖ θετικό στοιχεῖο. Ἡ περίσκεψη, ἐν προκειμένῳ, εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαία.

Γ’. Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑ

Ἡ Ἁγία Ἐκκλησία μας εἶναι ταμιοῦχος τῆς θείας χάριτος καί συγχρόνως καί φορεύς τῶν ἀληθειῶν τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ. Συνεπής δέ πρός τήν ὕψιστη ἀποστολή της ἔρχεται, ὡς ποιμαίνουσα Ἐκκλησία, καί καθοδηγεῖ ὡς φιλόστοργη μητέρα τά τέκνα της, τούς πιστούς, «ἵνα δικαίως καί εὐσεβῶς ζῶσιν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι»21.

Στά ποιμαντικά αὐτά πλαίσια ἐντάσσεται καί τό ζήτημα τῆς ὁμοφυλοφιλίας.

Γιά τήν Ἐκκλησία, ἡ ὁμοφυλοφιλία εἶναι ἁμαρτία. Οὐδόλως δέ δέχεται τόν γάμο τῶν ὁμοφυλόφιλων ζευγαριῶν. Ὡς διετυπώθη, στό ὑπ’ ἀριθμ. πρωτ. 6315/18-12-2023 Ἐγκύκλιον Σημείωμα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου γενικά γιά τήν θεώρηση τοῦ γάμου ἀπό τήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος: «Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δέν τάσσεται εἰδικά κατά τοῦ πολιτικοῦ γάμου τῶν ὁμόφυλων ζευγαριῶν, ἀλλά τάσσεται κατά τοῦ πολιτικοῦ γάμου γενικῶς. Ἡ Ἀνατολική Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἔχει τήν δική της θετική πρόταση ζωῆς πού εἶναι ὁ χριστιανικός γάμος μεταξύ ἄνδρα καί γυναίκας».

Γιά τήν θέση αὐτή τῆς Ἐκκλησίας θά ἐστιάσουμε τήν προσοχή μας κατ’ ἀρχήν στά βιβλικά δεδομένα.

Ὅπως ἀναγιγνώσκουμε στό πρῶτο βιβλίο τῆς Ἁγίας Γραφῆς στή «Γένεση», ὁ ἐν Τριάδι Θεός ἀπό ἄπειρη ἀγάπη δημιούργησε τόν ἄνθρωπο μέ ἀπώτερο σκοπό, ὅπως τόν καταστήσει κοινωνό τῆς θείας μακαριότητος καί δόξας. «Ἐποίησεν ὁ Θεός τόν ἄνθρωπον, κατ’ εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν, ἄρσεν καί θῆλυ ἐποίησεν αὐτοὺς καί

εὐλόγησεν αὐτούς»22. Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, ὁ Ἀδάμ καί ἡ Εὔα ἔλαβον τήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ καί τήν θεία ἐντολή «αὐξάνεσθε καί πληθύνεσθε»23. Μέ τήν πτώση του ὅμως ὁ ἄνθρωπος, «ἡμαύρωσε τό κατ’ εἰκόνα» καί στερήθηκε τήν θεία Χάρι. Εἰσῆλθε στή ζωή του ἡ ἁμαρτία, δηλαδή ἡ παράβαση τῆς ἀνιδιοτελοῦς ἀγάπης πρός τόν Θεόν καί τόν συνάνθρωπον, τοὐτέστιν ὁ θάνατος, καθ’ ὅτι ἡ ἁμαρτία βασιλεύει στό θάνατο ὡς τό κέντρο αὐτοῦ24. Καί ὁ διάβολος τίκτει στόν ἄνθρωπο τήν ἁμαρτία καί κινεῖ τά πάθη.

Τοιουτοτρόπως, ἡ ὁμοφυλοφιλία εἶναι μία ἐνέργεια κατά τοῦ Θεοῦ, γιατί στό βάθος κρύβει ἄρνηση τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ ἡ ἁμαρτία αὐτή, τό πάθος αὐτό, γιατί περί αὐτοῦ πρόκειται, ἀντιστρατεύεται τό «κατ’ εἰκόνα καί καθ’ ὁμοίωσιν» τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι μία ἄρνηση τῆς τριαδικῆς ἀγάπης, καθ’ ὅτι θητεύει καί ἐξυπηρετεῖ τήν αὐτολατρεία, τόν ἀνθρώπινο ἐγωϊσμό καί ἀτομισμό. Συνιστᾶ, ὡστόσο, μία τραγωδία τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος γιατί ἀποτελεῖ μία ὀντολογική ἀλλοτρίωση. Τό κατά φύσιν, εἶναι ἡ ἕνωση τοῦ διαφορετικοῦ φύλου, ὅπου ἐκεῖ θεμελιώνεται ἡ ἀληθινή ἀγάπη. Τό ἄλλο, εἶναι παρά φύσιν καί ἡ πράξη αὐτή σαφῶς εἶναι μία ἀσθένεια τῆς προσωπικότητος.

Γιά νά βοηθήσει ὅμως τόν πεπτωκότα ἄνθρωπο ὁ Θεός ἔδωκε Νόμον καί Προφῆτες καί ἔφερε γεγονότα. Παροιμιώδης εἶναι ἡ τιμωρία τῶν πόλεων Σοδόμων καί Γομόρρας ἐξ αἰτίας τοῦ πάθους αὐτοῦ. Ὅπως γράφει τό κείμενο: «Αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν μεγάλαι σφόδρα» ὑπῆρξαν25 καί «Οὐχ αἱ τυχοῦσαι, ἀλλά μεγάλαι καί σφόδρα μεγάλαι. Ξένον γάρ τρόπον παρανομίας ἐπενόησαν καί ἀλλοκότους καί ἀθέσμους τῶν μίξεων νόμους ἐφεῦρον», ὡς ὑπογραμμίζει ὁ Ἱερός Χρυσόστομος26. Ἔπειτα στό «Λευϊτικόν» ἀναφέρεται: «Καί μετά ἄρσενος οὐ κοιμηθήσῃ κοίτην γυναικείαν, βδέλυγμα γάρ ἐστι»27 καί ἀκόμη «Ὅς ἄν κοιμηθῇ μετά ἄρσενος κοίτην γυναικός, βδέλυγμα ἐποίησαν ἀμφότεροι»28.

Στήν Καινή Διαθήκη, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Ὁποῖος διεκήρυξε ὅτι «μή νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τόν νόμον ἤ τούς προφήτας˙ οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλά πληρῶσαι»29 ἐπικροτεῖ καί βεβαιώνει ὅτι «ὁ ποιήσας ἀπ’ ἀρχῆς ἄρσεν καί θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς καί εἶπεν, ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τόν πατέρα αὐτοῦ καί τήν μητέρα καί κολληθήσεται τῇ γυναικί αὐτοῦ καί ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν»30.

Ἔπειτα, ὁ Ἀπ. Παῦλος ὁμιλεῖ σαφῶς γιά «πάθη ἀτιμίας». Δηλαδή ὅτι οἱ γυναῖκες χωρίς νά ἐντραποῦν καί σεβαστοῦν, οὔτε καί τόν ἑαυτόν τους, ἄλλαξαν τήν φυσική χρήση τοῦ φύλου τους στήν παρά φύσιν καί ἐξετράπησαν σέ ἀκατονόμαστους πράξεις. Κατά παρόμοιο τρόπο καί οἱ ἄρρενες ἄφησαν τήν φυσική σχέση καί χρήση τῆς γυναικός καί ἐφλογίσθησαν στίς ἐμπαθεῖς ὀρέξεις μεταξύ τους, ὥστε ἄνδρες σέ ἄνδρες νά ἐνεργοῦν ἀναισχύντους καί ἐξευτελιστικές πράξεις. Ἔφθασαν,

λοιπόν, σέ «ἀδόκιμο νοῦ», δηλ. παραδόθηκαν καί ὑποδουλώθηκαν σέ ἀνίκανο νοῦ, πού νά μή μπορεῖ νά διακρίνει τό ὀρθό. Γράφει: «Διά τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεός εἰς πάθη ἀτιμίας. Αἱ τε γάρ θήλειαι αὐτῶν μετήλλαξαν τήν φυσικήν χρῆσιν εἰς τήν παρά φύσιν, ὁμοίως δέ καί οἱ ἄρσενες ἀφέντες τήν φυσικήν χρῆσιν τῆς θηλείας ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν ἄρσεσι τήν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι καί τήν ἀντιμισθίαν ἐν ἔδει τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες. Καί καθώς οὐκ ἐδοκίμασαν τόν Θεόν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδωκεν αὐτούς ὁ Θεός εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τά μή καθήκοντα»31.

Ἔπειτα ἔχουμε καί ἄλλα χωρία ὅπου ὁ Ἀπ. Παῦλος ἀναφέρει πολύ χαρακτηριστικά ὅτι ἡ ὁμοφυλοφιλία εἶναι ἁμαρτία. Εἰδικότερα γίνεται ἀναφορά στό γενικότερο περιεχόμενο τῆς ὁμοφυλοφιλίας μέ τούς ὅρους: «μαλακοί», «ἀρσενοκοίτες». Γράφει: «Ἤ οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι; μή πλανᾶσθε οὔτε πόρνοι οὔτε εἰδωλολάτραι οὔτε μοιχοί οὔτε μαλακοί οὔτε ἀρσενοκοῖται οὔτε πλεονέκται οὔτε κλέπται οὔτε μέθυσοι, οὐ λοίδοροι, οὐχ ἅρπαγες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι»32. Ἐπισημαίνει: «Οἴδαμεν δέ ὅτι καλός ὁ νόμος, ἐάν τις αὐτῷ νομίμως χρῆται, εἰδώς τοῦτο, ὅτι δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται, ἀνόμοις δέ καί ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσι καί ἁμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις καί βεβήλοις, πατρολῴαις καί μητρολῴαις, ἀνδροφόνοις, πόρνοις, ἀρσενοκοίταις, ἀνδραποδισταῖς, ψεύσταις, ἐπιόρκοις, καί εἰ τι ἕτερον τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ ἀντίκειται, κατά τό εὐαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ μακαρίου Θεοῦ, ὃ ἐπιστεύθην ἐγώ»33.

Στήν δέ Καθολική Ἐπιστολή τοῦ Ἰούδα, τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἰακώβου, ἀναγράφεται ὅτι: «Ὡς Σόδομα καί Γόμορρα καί αἱ περί αὐτάς πόλεις τόν ὅμοιον τούτοις τρόπον ἐκπορνεύσασαι καί ἀπελθοῦσαι ὀπίσω σαρκός ἑτέρας πρόκεινται δεῖγμα, πυρός αἰωνίου δίκην ὑπέχουσαι»34. Γράφει, ἐν προκειμένῳ, γιά τήν ἠθική παρακμή συνανθρώπων του, συνιστῶντας στούς χριστιανούς νά προφυλάσσονται ἀπό τούς «ἐμπαίκτας» καί νά μένουν πιστοί στή «παραδοθεῖσα πίστη»35.

Περαιτέρω οἱ «Διαταγαί τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων» (Δ’ αἰ.) λέγουν: «Οὐκέτι δέ καί ἡ παρά φύσιν βδελυκτή μίξις ἤ ἡ παράνομος πρᾶξις, ἐχθρά γάρ Θεοῦ ὑπάρχουσα καί γάρ παρά φύσιν ἐστιν ἡ Σοδόμων ἁμαρτία», τήν ὁποία δέν ἀποκαλοῦν ἁπλῶς ἁμαρτία, ἀλλά «ἀσέβημα», καί οἱ φορεῖς τοῦ ὁποίου «διάλυσιν κόσμου μηχανῶνται, τά κατά φύσιν παρά φύσιν ἐπιχειροῦντες ποιεῖν»36.

Ἀλλά καί οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας γράφουν καί ὁμιλοῦν γιά τήν ἁμαρτία αὐτή, ὅπως ὁ Μ. Ἀθανάσιος, ὁ ὁποῖος ἀναφερόμενος στήν κατάσταση τοῦ ἐθνικοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου, ὑπογραμμίζει ὅτι «οὐκ ἦν δέ τούτων μακράν οὐδέ τά παρά φύσιν», τά ὁποῖα βέβαια προσδιόριζε μέ τήν ὁμοφυλοφιλία37.

Ὁ Ἱ. Χρυσόστομος ἑρμηνεύοντας τήν «Γένεση» καί τήν «Πρός Ρωμαίους

Ἐπιστολήν» τοῦ Ἀπ. Παύλου ἔχει αὐστηρόν λόγον γιά τό ἁμάρτημα αὐτό38. Ὁ δέ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης, χαρακτηρίζει τό ἁμάρτημα αὐτό, ὡς «φοβερόν πρᾶγμα»39.

Προσέτι οἱ Ἱεροί Κανόνες διακελεύουν: Ὁ 62ος κανών τοῦ Μεγ. Βασιλείου ἐπιτάσσει ὅτι «ὁ τήν ἀσχημοσύνην ἐν ἄρσεσιν ἐπιδεικνύμενος» τιμωρεῖται ὡς μοιχός40. Ὡς ἐπίσης κατά τόν 7ο κανόνα τοῦ ἰδίου πατρός, οἱ «ἀρρενοφθόροι» ἐξισώνονται ὡς πρός τό ἐπιτίμιο μέ τούς ζωοφθόρους, τούς φονεῖς, τούς φαρμακούς, τούς μοιχούς καί τούς εἰδωλολάτρες41. Στήν ἔννοια τῆς μοιχείας ἐντάσσει καί ὁ 4ος κανών τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης καί τήν παιδεραστία, ὑπογραμμίζοντας ὅτι καί ἐπ’ αὐτῆς εἰς «τό ἀλλότριόν τε καί παρά φύσιν γίνεται ἡ ἀδικία»42. Τό ἐπιτίμιον εἶναι κατά τόν Μεγ. Βασίλειον 15 χρόνους ἀκοινωνησία, κατά δέ τόν Γρηγόριον Νύσσης 18 χρόνια. Καί ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Νηστευτής στόν 18ο κανόνα του θέτει ἐπιτίμιο 3 χρόνια καί «κλαίοντα καί νηστεύοντα καί πρός ἑσπέραν ξηροφαγοῦντα»43.

Βέβαια, ἡ Ἐκκλησία ἔχει καί τήν ἐφαρμογή τοῦ 102ου κανόνα τῆς Πενθέκτης Οἰκ. Συνόδου, κατά τόν ὁποῖο, ἐξετάζει «τήν τῆς ἁμαρτίας ποιότητα καί τήν τοῦ ἡμαρτηκότος πρός ἐπιστροφήν ἑτοιμότητα» καί ἀσφαλῶς ἀσκεῖ τήν ποιμαντική τῆς μετανοίας καί σωτηρίας, καθ’ ὅτι, ὡς διακελεύει ὁ ἴδιος ὁ κανόνας, «πᾶς γάρ λόγος Θεοῦ καί τῷ τήν ποιμαντικήν ἐγχειρισθέντι ἡγεμονίαν, τό πλανώμενον πρόβατον ἐπαναγαγεῖν καί τρωθέν ὑπό τοῦ ὄφεως ἐξιάσασθαι (=νά γιατρεφθεῖ) καί μήτε κατά κρημνῶν ὠθῆσαι τῆς ἀπογνώσεως»44. Μέ ἄλλους λόγους ἡ Ἐκκλησία ἀγαπᾶ τόν ἄνθρωπο, τόν κάθε ἄνθρωπο ἀλλά καταδικάζει τήν ἁμαρτία. Ἡ Ἐκκλησία λειτουργεῖ λυτρωτικά γιατί «προσλαμβάνει τήν ἁμαρτωλή ἀνθρώπινη φύση γιά νά τήν ξαναπλάσει καί τήν θεώσει», καί γιατί ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ ἱστορία τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ γιά τόν ἄνθρωπο καί «συμπάσης τῆς Ἐκκλησίας στέφανος ὁ Χριστός», ὁ ὁποῖος εἶπε: «Οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλά ἁμαρτωλούς εἰς μετάνοιαν»45.

Μία ἄλλη δέ παράμετρος τοῦ ὅλου ζητήματος εἶναι ἡ προσπάθεια νά δοθεῖ ἕνα θρησκευτικό, τρόπον τινα, πρότυπο γιά τήν ὁμοφυλοφιλία. Ἀναζητεῖται μάλιστα καί μία «θρησκευτική κατοχύρωση». Ὡς ἐκ τούτου προβάλλεται ἡ φράση τοῦ Ἀπ. Παύλου «ἐν φιλήματι ἁγίῳ»46 ἤ ἡ ἄλλη τῆς Θείας Λειτουργίας «ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους» ἤ οἱ Ἅγιοι Σέργιος καί Βάκχος ἀποτελοῦν ἐνδεικτικά στοιχεῖα ὁμοφυλοφιλίας. Ἀλλά ὅλα αὐτά εἶναι ἀποκυήματα ἀνίερα καί ὅλως ἐκτός πραγματικότητος, συνάμα καί βλάσφημα.

Ἐν κατακλεῖδι, ἡ Ἐκκλησία βάσει τῆς διδασκαλίας της δέν δέχεται τήν ὁμοφυλοφιλία, οὔτε τήν τέλεση γάμου ὁμοφυλόφιλων ζευγαριῶν οὔτε καί τήν υἱοθεσία τέκνων ἀπ’ αὐτά. Καί ἡ Ἐκκλησία κανένα ἀπολύτως δέν ἐξαναγκάζει. Ἡ

Ἐκκλησία δέν νομοθετεῖ τούς νόμους τοῦ κράτους ἀλλά ὑπάρχει ἀπό συστάσεώς της γιά νά διδάσκει, νά προτρέπει, νά συμβουλεύει. Χρησιμοποιεῖ τόν λόγο τῆς ἀλήθειας καί τήν πειθώ. Προβάλλει τόν Θεῖο Νόμο. Τό Ἱερό Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ, τήν διδασκαλία Του. Ἀλλά συνάμα καί πληροφορεῖ ὅτι λειτουργοῦν οἱ πνευματικοί νόμοι καί ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν Παῦλος: «Φοβερόν τό ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος»47. Αὐτό πράττει αἰῶνες τώρα. Καί ἡ βασική ἀποστολή της εἶναι ἡ σωτηρία τῶν πιστῶν ἀπό τήν ἁμαρτία καί ἡ εἴσοδό τους στή Βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Γι’ αὐτό καί ἡ Ἐκκλησία εἶναι «ἰατρεῖον ψυχῶν» καί «πανδοχεῖον» τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ.

Δ’. Η ΝΟΜΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Κατ’ ἀρχήν χρειάζεται, ἐν προκειμένῳ, μία σημαντική ἐπισήμανση γιά τήν ἔννοια τοῦ γάμου. Ὀφείλουμε νά ὑπογραμμίσουμε ὅτι ἡ ἔννοια τῆς λέξεως «γάμος» δέν εἶναι νομική. Ἔτσι ὁ νομοθέτης δέν αἰσθάνθηκε τήν ὑποχρέωση νά περιγράψει τόν γάμο ἐννοιολογικῶς. Ὁ νόμος βρῆκε τήν ἔννοια τοῦ γάμου. Γι’ αὐτό καί περιορίστηκε νά καθορίσει μόνο τούς ὅρους σύναψης αὐτοῦ. Ὁ Διεθνής μάλιστα Νομοθέτης στό ἄρθρο 12 τῆς ΕΣΔΑ ὅρισε ὅτι ὁ γάμος εἶναι ἀνάμεσα σ’ ἕναν ἄνδρα καί μία γυναῖκα. Αὐτό εἶναι τό πρωταρχικό, τό οὐσιῶδες καί τό φυσικό.

Ἐν προκειμένῳ, ἔχουμε στήν ἑλληνική νομοθεσία τόν θρησκευτικό τύπο τοῦ γάμου καί τόν πολιτικό (καθιερώθηκε μέ τόν Ν.1250/1982 καί Π.Δ. 391/1982). Σύμφωνα δέ μέ τό ἄρθρο 1367 ΑΚ ὁ γάμος τελεῖται, εἴτε μέ τή σύγχρονη δήλωση τῶν μελλονύμφων ὅτι συμφωνοῦν σ’ αὐτό, δηλαδή προχωροῦν σέ πολιτικό γάμο, εἴτε μέ ἱερολογία, ἤτοι θρησκευτικό γάμο, ἀπό ἱερέα τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας ἤ ἀπό λειτουργό ἄλλου δόγματος ἤ θρησκεύματος γνωστοῦ στήν Ἑλλάδα κατά τά εἰδικότερα τοῦ ἀνωτέρου ἄρθρου ὡς πρός τήν δήλωση καί τίς προϋποθέσεις τῆς ἱεροτελεστίας. Καί βέβαια, ἡ τέλεση πολιτικοῦ γάμου δέν ἐμποδίζει τήν ἱερολογία τοῦ ἰδίου γάμου κατά τήν θρησκεία καί τό δόγμα τῶν συζύγων.

Περαιτέρω, ἐπειδή μέ τόν ὅρο «μελλόνυμφοι» δέν προσδιορίζεται ἐπαρκῶς στή διάταξη τό χαρακτηριστικό τοῦ φύλου ἀναγκαία εἶναι ὡς ἀναφέρει ἡ ὑπ’ ἀριθμ. 1428/2017 ἀπόφαση τοῦ Ἀρείου Πάγου: «Ἡ προσφυγή στό σκοπό τοῦ γάμου καί τή βούληση τοῦ νομοθέτη, ὅπου μέ τόν ὅρο αὐτό δέν νοεῖται φυσικά μόνο ὁ ἐθνικός νομοθέτης, δηλαδή οἱ κανόνες τῆς ἐσωτερικῆς ἔννομης τάξεως, ἀλλά καί οἱ διεθνεῖς συνθῆκες, οἱ ὁποῖες κατά ρητή συνταγματική διάταξη (ἄρθρο 28, παρ.1 Συντάγματος) ὑπερισχύουν τῶν κοινῶν νόμων. Μέ ἀφετηρία τήν Εὐρωπαϊκή Σύμβαση τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου (ΕΣΔΑ), κρίσιμη εἶναι ἡ διάταξη τοῦ ἄρθρου 12 αὐτῆς, σύμφωνα μέ τήν ὁποία “ἄμα τῇ συμπληρώσει ἡλικίας γάμου, ὁ

ἀνήρ καί ἡ γυνή ἔχουν τό δικαίωμα νά συνέρχωνται εἰς γάμον καί ἱδρύωσιν οἰκογένειαν συμφώνως πρός τούς διέποντας τό δικαίωμα τοῦτο ἐθνικούς νόμους". Ὅπως προκύπτει ἀπό τήν παραπάνω διάταξη, τό δικαίωμα συνάψεως γάμου καί τῆς δημιουργίας οἰκογένειας ἀναγνωρίζεται καί στά δύο φῦλα, χωρίς νά παρέχεται καί ἐδῶ ἄμεση λύση στό ἐάν ὑπονοεῖται ὅτι ὁ "ἀνήρ" καί ἡ "γυνή" μποροῦν νά συνάπτουν γάμο ἀποκλειστικά ὁ ἕνας μέ τόν ἄλλο ἤ καί μεταξύ τους. Εἶναι προφανές ὅτι ἡ διάταξη παραπέμπει στήν ἑκάστοτε ἐσωτερική ἔννομη τάξη, δηλαδή ἡ σύμβαση ἀναγνωρίζει μέν τό δικαίωμα συνάψεως γάμου καί στά δύο φῦλα, ὅμως ὡς πρός τούς ὅρους καί τίς προϋποθέσεις τελέσεώς του παραπέμπει στόν ἐθνικό νομοθέτη, ἀφήνοντας σ' αὐτόν τήν πρωτοβουλία καί τήν ἁρμοδιότητα νά ὁρίσει σχετικά (πρβλ. καί Ὁλομ. ΣτΕ 867/1988).

Περαιτέρω, στό Διεθνές Σύμφωνο τῆς Ν. Ὑόρκης γιά τά Ἀνθρώπινα καί Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ), τό ὁποῖο κυρώθηκε μέ τό ν. 2462/1997, ἀνάλογη εἶναι ἡ διάταξη τοῦ ἄρθρου 23, ἡ ὁποία ὁρίζει: "1. Ἡ οἰκογένεια εἶναι φυσικό καί θεμελιῶδες στοιχεῖο τῆς κοινωνίας, τά μέλη της δέ ἀπολαύουν τήν προστασία τῆς κοινωνίας καί τοῦ Κράτους, 2. Ἀναγνωρίζεται τό δικαίωμα ἀνδρῶν καί γυναικῶν σέ ἡλικία γάμου νά παντρεύονται καί νά δημιουργοῦν οἰκογένεια, 3. Κανείς γάμος δέν μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ χωρίς τήν ἐλεύθερη καί πλήρη συναίνεση τῶν μελλοντικῶν συζύγων καί 4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη στό παρόν Σύμφωνο λαμβάνουν τά ἀπαραίτητα μέτρα γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς ἰσότητας τῶν δικαιωμάτων καί τῶν εὐθυνῶν τῶν συζύγων σέ σχέση μέ τό γάμο, κατά τόν ἔγγαμο βίο καί κατά τή λύση τοῦ γάμου". Καί στήν ἐν λόγῳ διάταξη δηλαδή, ἀφοῦ θεσπίζεται ἡ γενικότερη προστασία τῆς οἰκογένειας καί τοῦ δικαιώματος γιά τή σύναψη γάμου, ἀφενός, κατά τρόπο ὅμοιο μέ τήν προαναφερόμενη διάταξη τῆς ΕΣΔΑ, δέν ἐπιλύεται τό ζήτημα τοῦ ἐνδεχόμενου γάμου μεταξύ ὁμοφύλων μελλονύμφων, ἀφετέρου δέ ἀνατίθεται στά συμβαλλόμενα κράτη ἡ ἁρμοδιότητα νά λάβουν τά συγκεκριμένα μέτρα γιὰ τήν ἐξασφάλιση τῆς ἰσότητας τῶν δικαιωμάτων τῶν συζύγων.

Ἑπομένως, ἀμφότερες οἱ προαναφερόμενες διατάξεις, ἀμέσως ἤ ἐμμέσως, παραπέμπουν στό ἐθνικό δίκαιο τόν καθορισμό τῶν προϋποθέσεων γιά τήν ἄσκηση τοῦ δικαιώματος συνάψεως γάμου. Ἀκριβῶς γιά τό λόγο αὐτό σέ ὅσες εὐρωπαϊκές χῶρες (Ὁλλανδία, Βέλγιο, Δανία, Σουηδία, Ἱσπανία κλπ) θεσπίσθηκε κατά τά τελευταῖα ἔτη ὁ γάμος ὁμόφυλων προσώπων, τοῦτο ὑπῆρξε ἀποτέλεσμα νομοθετικῆς πρωτοβουλίας τοῦ ἑκάστοτε ἐθνικοῦ νομοθέτη καί ὄχι ὑποχρέωση συμμορφώσεως πρός τίς ρυθμίσεις τοῦ ἄρθρου 12 τῆς ΕΣΔΑ. Εὐλόγως, λοιπόν, ὁ ἑλληνικός ἀστικός κώδικας δέν προσφέρει ἀσφαλῆ ἀπάντηση στό σχετικό πρόβλημα. Τοῦτο εἶναι προφανές, δεδομένου ὅτι κατά τό χρόνο συντάξεως τοῦ ἐν λόγῳ νομοθετήματος τό ζήτημα τῆς ὁμοφυλοφιλίας γενικότερα εἶχε πολύ

περισσότερο περιορισμένη διάσταση ἀπό ὃ,τι σήμερα, ἐνῶ τό ἐνδεχόμενο γάμου μεταξύ προσώπων τοῦ ἰδίου φύλου δέν εἶχε ἀπασχολήσει τούς συντάκτες του, ὡς αὐτονόητα ἀνύπαρκτο.

Ἔτσι, ὡς πρός τόν ὅρο “μελλόνυμφοι”, ἀφετηρία τῶν συγγραφέων, παλαιοτέρων καί συγχρόνων, πού ἀσχολήθηκαν μέ τήν ἑρμηνεία τοῦ ἀστικοῦ κώδικα, ἀποτελεῖ ὁ ὁρισμός τοῦ γάμου, ὅπως διατυπώθηκε ἀπό τόν Μοδεστῖνο, Ρωμαῖο νομοδιδάσκαλο τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνα, ὁ ὁποῖος μάλιστα δέν ἦταν Χριστιανός, καί σύμφωνα μέ τόν ὁποῖο “γάμος ἐστί ἕνωσις ἀνδρός καί γυναικός καί συγκλήρωσις τοῦ βίου παντός, θείου τε καί ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία”. Κατά λογική ἀκολουθία, στά ἑρμηνευτικά συγγράμματα τοῦ ἀστικοῦ κώδικα, ἡ διαφορά φύλου ἀναφέρεται ὡς στοιχεῖο τοῦ ὑποστατοῦ τοῦ γάμου καί ἀξιούμενη προϋπόθεση ἀπό τό νόμο, παρά τό γεγονός ὅτι κάτι τέτοιο δέν ἀναφέρεται ρητά στό νόμο, ἀφοῦ μέ τή μή θέσπιση τοῦ πολιτικοῦ γάμου, ὁ ὁρισμός τοῦ γάμου στόν ΑΚ ἦταν περιττός, ἐνόψει τοῦ ὅτι ἡ χριστιανική ἐκκλησία ἐνέκρινε πλήρως τόν παραπάνω ὁρισμό τοῦ Μοδεστίνου. Μέ βάση τά παραπάνω προκύπτει ὅτι ὑπό τό ἰσχῦον ἐθνικό νομοθετικό πλαίσιο δέν καταλείπεται ἡ εὐχέρεια τελέσεως γάμου μεταξύ ὁμοφύλων προσώπων, ἀφοῦ ἡ διαφορά φύλου θεωρεῖται, σχεδόν καθολικά, προϋπόθεση τοῦ ὑποστατοῦ τοῦ γάμου, ὅπως τόν ἀντιλαμβάνεται ὁ ἕλληνας νομοθέτης…

Ἐξάλλου, ἀπό συνταγματική ἄποψη τό νομοθετικό αὐτό πλαίσιο (τῆς διαφορᾶς φύλου ὡς στοιχείου γιά τό ὑποστατό τοῦ γάμου) δέν κεῖται ἐκτός τῶν ὁρίων τῶν ἄρθρων 4 παρ. 1, γιά τήν ἀρχή τῆς ἰσότητας, καί 5 παρ. 1, γιά τήν ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τῆς προσωπικότητας. Τοῦτο δέ γιατί ἡ ἀρχή τῆς ἰσότητας, πού καθιερώνεται ἀπό τό ἄρθρο 4 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος, ἐπιβάλλει τήν ὁμοιόμορφη μεταχείριση τῶν προσώπων, τά ὁποῖα βρίσκονται κάτω ἀπό τίς ἴδιες συνθῆκες καί δεσμεύει τά συντεταγμένα ὄργανα τῆς πολιτείας, καί εἰδικότερα τόσο τόν κοινό νομοθέτη, ὅσο καί τῇ διοίκηση, ὅταν προβαίνει σέ ρυθμίσεις ἤ λαμβάνει μέτρα πού ἔχουν κανονιστικό χαρακτῆρα, ἡ παραβίαση δέ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς ἐλέγχεται ἀπό τά δικαστήρια… Κατά συνέπεια, λαμβάνοντας ὑπόψη στήν προκειμένη περίπτωση τίς ὑφιστάμενες κοινωνικές συνθῆκες, ἡ μή ἀναγνώριση τῆς εὐχέρειας τελέσεως γάμου μεταξύ ὁμοφύλων κρίνεται δικαιολογημένη, ἀφοῦ πρόκειται γιά πρόσωπα πού βρίσκονται κάτω ἀπό διαφορετικές συνθῆκες, δηλαδή δέν εἶναι ἄνδρας καί γυναῖκα, ἀλλά ἄτομα τοῦ ἰδίου φύλου.

Τέλος, ἡ διάταξη τοῦ ἄρθρου 5 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος κατοχυρώνει τήν προσωπική ἐλευθερία μέ τήν εὐρεῖα ἔννοια. Ὡς προστατευόμενη ἐπιμέρους ἐκδήλωση τῆς προσωπικότητας θά μποροῦσε νά καταγραφεῖ καί ἡ σεξουαλική ἐλευθερία, δηλαδή τό δικαίωμα τοῦ προσώπου νά ἀναπτύσσει σεξουαλική δραστηριότητα ἐφόσον, καθόσον, ὅποτε, ὅπως καί μέ ὅποιον θέλει (μέ τήν

προϋπόθεση στήν τελευταία διάσταση ὅτι τό ἄλλο πρόσωπο συναινεῖ). Ἡ ἐλευθερία αὐτή πάντως δέν ἐκτείνεται καί σέ δικαίωμα τοῦ προσώπου νά τυποποιεῖ νομικά τή σχέση του μέ ἄλλο πρόσωπο, κυρίως γιατί ἐκεῖ ὅπου ὁ συντακτικός νομοθέτης θέλησε νά καθιερώσει μία παρόμοια ὑποχρέωση τοῦ κοινοῦ νομοθέτη τό ἔπραξε ρητά (γάμος) (ἄρθρο 21 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος)... Ἑπομένως, ὑπό τό κρατοῦν νομικό καθεστώς στήν Ἑλλάδα δέν νοεῖται πολιτικός γάμος μεταξύ ὁμοφύλων...». Αὐτό εἶναι τό σκεπτικό καί διατακτικό τῆς σημαντικῆς αὐτῆς ἀπόφασης τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου τῆς Χώρας.

*

Περαιτέρω, νομοθετήθηκε μέ τόν Ν.3719/2008 (ΦΕΚ Α’ 241) τό σύμφωνο συμβίωσης πού ἀφοροῦσε μόνο τά ἑτερόφυλα ζευγάρια μέ συμβολαιογραφική πράξη καί εἰσήγαγε ἔννομες συνέπειες ὑπέρ τοῦ ζεύγους. Ἀναγνώριζε ἀκόμη ὅτι τά παιδιά πού γεννιοῦνται ἀπό τούς φυσικούς γονεῖς τῶν συμβαλλομένων μερῶν ἔχουν τό ἴδιο νομικό καθεστώς προσωπικῶν καί περιουσιακῶν σχέσεων ὡς ἔχει καί τό γεννηθέν ἐντός γάμου τέκνο (ἄρθρα 8,9,10,11).

Ὅμως ὁ Νόμος αὐτός δέν ἐπέτρεπε τήν υἱοθεσία ἀπό τά συμβαλλόμενα μέρη τοῦ συμφώνου αὐτοῦ συμβιώσεως. Καί τοῦτο προφανῶς καθ’ ὅτι τό σύμφωνο συμβίωσης δέν ἔχει τήν δέουσα σταθερότητα, ἡ ὁποία καί τυγχάνει ἀναγκαία γιά τήν ἀνατροφή καί ἀνάπτυξη τοῦ παιδιοῦ. Τό ἄρθρο 4 γράφει γιά τήν εὔκολη λύση τοῦ συμφώνου συμβίωσης, ἀφοῦ καί στήν β’ περίπτωση τό σύμφωνο δύναται νά λυθεῖ ἁπλῶς καί μέ μονομερῆ συμβολαιογραφική δήλωση, ἀφότου αὐτή κοινοποιηθεῖ μέ δικαστικό ἐπιμελητή στόν ἄλλον.

Ἀργότερα θεσπίστηκε ὁ Ν.4356/2015 (ΦΕΚ Α’ 181), ὁ ὁποῖος ἐπεξέτεινε τό σύμφωνο συμβίωσης καί στά ὁμοφυλόφιλα ζευγάρια ἀλλά χωρίς πάλιν τήν υἱοθέτηση τοῦ δικαιώματος υἱοθεσίας παιδιῶν.

Συμπερασματικά, σύμφωνα μέ τήν νομοθεσία τά ὁμοφυλόφιλα ζευγάρια πού μᾶς ἐνδιαφέρει δέν δύνανται νά συνάψουν γάμο εἴτε θρησκευτικό εἴτε πολιτικό, ὡς ὁρίζει ὁ Ἀστικός Κώδικας, παρά μόνον σύμφωνο συμβίωσης ἀλλά μέ τήν μοναδική ἐξαίρεση, τήν μή ὕπαρξη δικαιώματος υἱοθεσίας παιδιῶν.

Ἀναφορικά δέ μέ τήν Διεθνῆ καί Εὐρωπαϊκή Νομοθεσία καταθέτουμε τά ἑξῆς σημαντικά καί οὐσιαστικά στοιχεῖα:

1. Στήν Εὐρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου (ΕΣΔΑ) (ἤδη Π.Δ. 76/2022, ΦΕΚ Α’ 205) κατοχυρώθηκε τό δικαίωμα γάμου μόνο μεταξύ ἄνδρα καί γυναίκας. Τό ἄρθρο 12 ὅρισε ὅτι: «Μέ τή συμπλήρωση ἡλικίας γάμου, ὁ ἄνδρας καί ἡ γυναῖκα ἔχουν τό δικαίωμα νά συνάπτουν γάμο καί νά ἱδρύουν οἰκογένεια,

σύμφωνα πρός τούς ἐθνικούς νόμους πού διέπουν στήν ἄσκηση αὐτοῦ τοῦ δικαιώματος».

Τό ἄρθρο 8 παρ. 1 τῆς ΕΣΔΑ προβλέπει ὅτι: «1. Κάθε πρόσωπο ἔχει δικαίωμα στόν σεβασμό τῆς ἰδιωτικῆς καί οἰκογενειακῆς ζωῆς του, τῆς κατοικίας του καί τῆς ἀλληλογραφίας του».

Καί τό ἄρθρο 14 τῆς ΕΣΔΑ γιά τήν ἀπαγόρευση διακρίσεων κατά τήν προστασία τῶν δικαιωμάτων πού κατοχυρώνει ἡ Εὐρωπαϊκή Σύμβαση ὁρίζει ὅτι: «Ἡ ἀπόλαυση τῶν δικαιωμάτων καί ἐλευθεριῶν, πού ἀναγνωρίζονται στήν παροῦσα Σύμβαση, πρέπει νά ἐξασφαλιστεῖ χωρίς καμμία διάκριση πού νά βασίζεται ἰδίως στό φῦλο, τή φυλή, τό χρῶμα, τή γλῶσσα, τή θρησκεία, τίς πολιτικές ἤ ἄλλες πεποιθήσεις, τήν ἐθνική ἤ κοινωνική προέλευση, τή συμμετοχή σέ ἐθνική μειονότητα, τήν περιουσία, τή γέννηση ἤ κάθε ἄλλη κατάσταση». Τίθενται δέ τά παραπάνω δύο τελευταῖα ἄρθρα καί μόνον γιά τήν ἀναγνώριση τοὐλάχιστον ἑνός εἰδικοῦ καθεστῶτος ἐννόμων σχέσεων τῶν συμβιούντων ὁμοφυλόφιλων καί ὄχι βέβαια γιά γάμο.

2. Ὁ Χάρτης Θεμελιωδῶν Δικαιωμάτων τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως (πού ἀναγνωρίσθηκε μέ τή Συνθήκη γιά τήν Εὐρωπαϊκή Ἕνωση (Ε.Ε.), ὅπως τροποποιήθηκε μέ τή Συνθήκη τῆς Λισσαβώνας, πού κυρώθηκε μέ τόν Ν. 3671/2008, ΦΕΚ Α’ 129), ὁρίζει στό ἄρθρο 7 ὅτι: «Κάθε πρόσωπο ἔχει δικαίωμα στόν σεβασμό τῆς ἰδιωτικῆς καί οἰκογενειακῆς ζωῆς του, τῆς κατοικίας του καί τῶν ἐπικοινωνιῶν του» καί στό ἄρθρο 9 ὅτι: «Τό δικαίωμα γάμου καί τό δικαίωμα δημιουργίας οἰκογένειας διασφαλίζονται σύμφωνα μέ τίς ἐθνικές νομοθεσίες πού διέπουν τήν ἄσκησή τους».

Σύμφωνα, συνεπῶς, καί μέ τήν παραπάνω εὐρωπαϊκή νομοθεσία προκύπτει ὅτι κατοχυρώνεται τό δικαίωμα γάμου μόνο μεταξύ ἀνδρός καί γυναικός, ὡς καί ἐκεῖνο τῆς ἱδρύσεως οἰκογένειας καί αὐτά τά δικαιώματα ἐπαφίονται στήν ἄσκησή τους σύμφωνα πρός τούς ἐθνικούς νόμους ἑκάστου κράτους. Ἑπομένως, ἡ προστασία τοῦ γάμου ἀφορᾶ ἑτερόφυλα ζευγάρια καί δέν εἶναι ὑποχρεωτική ἐξίσωση μέ τόν γάμο τῶν ὁμοφυλόφιλων ζευγαριῶν. Ὑποχρεωτική ἐξίσωση αὐτῶν ἀνάγεται μόνο στό καθεστώς συμφώνου συμβιώσεως, ὅπως ἰσχύει σέ ἑτερόφυλα ζευγάρια μ’ αὐτό.

*

Τό ἀμέσως ἑπόμενο ζήτημα, ἐν προκειμένῳ, ἐξαιρετικά ζωτικό, εἶναι ἡ υἱοθεσία ἤ ἡ τεκνοθεσία. Ἀναφέρεται, ὅτι ἡ ἀπόκτηση τέκνου εἶναι δικαίωμα καί ὅτι δέν πρέπει στήν ἱκανοποίηση τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ νά τίθενται νομικοί περιορισμοί.

Δηλαδή, ὑπάρχει τό ἐρώτημα, γιατί δέν δίδεται τό δικαίωμα υἱοθεσίας παιδιῶν μέ τό σύμφωνο συμβίωσης; Ὅμως, δίπλα στό πρῶτο αὐτό ἐρώτημα ἔρχεται ἀβίαστα τό δεύτερο συναφές ἐρώτημα: Ἡ ἀνάγκη ἑνός νεογνοῦ, ἑνός βρέφους, ἑνός νηπίου, ὅπως ἀναπτυχθεῖ μέσα σέ μία οἰκογένεια πού νά ἀποτελεῖται ἀπό τούς γεννήτορές του καί τούς φυσικούς γονεῖς του, δέν εἶναι δικαίωμα; Δέν ἔχει δικαίωμα τῆς βιωματικῆς πληροφόρησης ὅτι ὑπῆρξε καρπός τῆς σύζευξης τῶν δύο γονέων του;

Ὑπάρχει βέβαια, ὡς γνωρίζουμε, ὁ θεσμός τῆς υἱοθεσίας καί μάλιστα ἡ υἱοθεσία τυγχάνει ἀρχαῖος θεσμός στό Οἰκογενειακό Δίκαιο καί λόγοι καθιέρωσής της διαφοροποιοῦνται ἀνά τούς αἰῶνες. Μάλιστα ἡ ὁρολογία «υἱοθεσία» παραπέμπει ἐπακριβῶς στήν ἐποχή ὅπου μόνο ἡ υἱοθεσία ἀρρένων, δηλαδή σέ θέση υἱοῦ παρουσίαζε ἐνδιαφέρον γιά τήν συνέχιση τῆς οἰκογένειας. Καί μάλιστα, ἡ υἱοθεσία κυρίως σήμερα ἀποβλέπει στή βελτίωση τῆς θέσης τοῦ υἱοθετημένου ἀπό κάθε ἄποψη. Οἱ διάφορες δέ μορφές υἱοθεσίας πού ἰσχύουν κατά τό παρελθόν καταργήθηκαν ἀπό τῆς ἰσχύος τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικα (23.2.1946). Ὁ θεσμός τῆς υἱοθεσίας προστατεύεται ἀπό τό Σύνταγμα μέ τήν διάταξη τοῦ ἄρθρου 5§1 γιά τήν ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τῆς προσωπικότητας καί ἀπό τήν διάταξη τοῦ ἄρθρου 21 γιά τήν προστασία τῆς οἰκογένειας.

Κατά τόν ἐπικρατέστερο καί ἐγκυρότερο ὁρισμό, υἱοθεσία καλεῖται ἡ νομική πράξη μέ τήν ὁποία δημιουργεῖται μεταξύ δύο προσώπων ἔννομη σχέση ὅμοια πρός αὐτή πού ὑπάρχει μεταξύ γονέως καί γνήσιου τέκνου, δηλαδή μία σχέση πατέρα ἤ μητέρας καί παιδιοῦ. Πρόκειται γιά νομική σχέση υἱοθετοῦντος καί υἱοθετουμένου. Δηλαδή, ἐννοεῖται ἡ νομική πράξη μέ τήν ὁποία ἀφ’ ἑνός μέν, διακόπτεται ὁποιοσδήποτε νομικός δεσμός τοῦ παιδιοῦ μέ τήν φυσική – βιολογική του οἰκογένεια καί ἀφ’ ἑτέρου, αὐτό τό παιδί ἐντάσσεται πλήρως στήν οἰκογένεια τοῦ θετοῦ γονέα μέ τήν ὁποία καί συνδέεται μέ πλήρη συγγενικό δεσμό. Ἡ υἱοθεσία ἄλλως ἀποκαλεῖται τεκνοθεσία.

Στήν υἱοθεσία ἡ σχέση δημιουργεῖται ἀπό τό δίκαιο, ἀφοῦ δέν προϋποθέτει καμμία ἀντίστοιχη βιολογική σχέση καί σ’ αὐτό ἀκριβῶς διαφέρει ἡ υἱοθεσία ἀπό τήν νομιμοποίηση τοῦ ἐξώγαμου καί τήν ἀναγνώριση.

Νόμος ὁρίζει τίς προϋποθέσεις υἱοθεσίας, τά κωλύματα, τόν τρόπο τελέσεως, τά ἀποτελέσματα, τήν ἀκυρότητα, ὡς καί τήν λύση αὐτή. Περαιτέρω τό δίκαιο τῆς υἱοθεσίας δέχθηκε σημαντικές μεταρρυθμίσεις μέ τόν ΝΔ 610/1970 «Περί υἱοθεσίας τῶν μέχρις ἡλικίας δέκα ὀκτώ ἀνηλίκων», τό ὁποῖο ἴσχυσε γιά μία εἰκοσαετία καί πλέον μέχρι τήν θέσπιση τοῦ Ν.2447/1996.

Ὁ νομοθέτης προβαίνει σέ διαφορετική ρύθμιση στήν υἱοθεσία μεταξύ ἀνηλίκων καί ἐνηλίκων ὡς πρός τίς προϋποθέσεις καί τά ἀποτελέσματα αὐτῆς. Εἰδικότερα,

γιά τήν υἱοθεσία ἀνηλίκων ὁ νομοθέτης ἀποσκοπεῖ ἀποκλειστικά στό συμφέρον τοῦ ἀνηλίκου – παιδιοῦ, τό ὁποῖο ἕνεκεν τῆς ἡλικίας του ἀδυνατεῖ νά μεριμνήσει γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς προσωπικότητάς του, ἐνῶ γιά τήν υἱοθεσία ἐνηλίκου νομοθέτης ἔρχεται καί τήν ἐπιτρέπει μόνο σέ ἐξαιρετικές περιπτώσεις (ἄρθρο 1579ΑΚ ὅπως διαμορφώθηκε μέ τήν διάταξη τοῦ ἄρθρου 25 Ν.2915/2001 καί τό ἄρθρο 1588ΑΚ).

Κυρίως ἡ υἱοθέτηση ἐνηλίκου στοχεύει στήν διατήρηση τοῦ ὀνόματος, στήν περίθαλψη τῶν ἡλικιωμένων υἱοθετούντων ἤ στήν ἐξασφάλιση οἰκονομικῶν συμφερόντων.

Ὅσον ἀφορᾶ τήν νομική φύση της ἡ υἱοθεσία συνιστᾶ διφυῆ νομική σχέση, ἤτοι δικαιοπραξίας καί δικαστικῆς ἀπόφασης (ἐκούσια δικαιοδοσία).

Ἀλλά ἄλλο ἡ υἱοθεσία ὡς τήν ἀναφέρει ὁ Ἀστικός Κώδικας καί ἄλλο ἡ τεχνητή δημιουργία πατρότητας ἤ μητρότητας, ἡ παρένθετη μητρότητα, ἡ ἐναλλακτική ἤ «τεχνητή οἰκογένεια» πού δημιουργοῦν μείζονα προβλήματα στήν ὅλη ψυχοπνευματική ἀνάπτυξη τοῦ παιδιοῦ;

Ἐπί πλέον, μέ τόν Ν.3089/2002 ρυθμίστηκε νομοθετικά ἡ τεχνητή γονιμοποίηση, ἡ παρένθετη μητρότητα, ἡ μεταθανάτια τεχνητή γονιμοποίηση καθώς καί ἡ ἐφαρμογή μεθόδων τεχνητῆς γονιμοποίησης σέ ἄγαμες μητέρες. Εἰδικότερα, ὁ δανεισμός μήτρας, ὅπως διαφορετικά ἀποκαλεῖται ἡ παρένθετη μητρότητα, πού μᾶς ἐνδιαφέρει περισσότερον, ἐπιτρέπεται μέ προϋποθέσεις, βέβαια, ἐφαρμογῆς της, ὅπως καθορίζονται ἀπό τούς Ν.3089/2002, Ν.3305/2005 καί Ν.4272/2014. Δύο δέ προσέτι ἐπισημάνσεις νομοθετικῆς φύσεως πρέπει νά εἰπωθοῦν: 1ον. Ἡ ἐπιλογή φύλου τοῦ τέκνου δέν εἶναι ἐπιτρεπτή (ἄρθρο 1455 ΑΚ) καί 2ον. Ὁ νόμος σύμφωνα μέ τίς διατάξεις τῶν ἄρθρων 1455, 1456, 1458 καί 1464 τοῦ ΑΚ χορηγεῖ τό δικαίωμα ἀπόκτησης τέκνου μόνο σέ γυναῖκα. Ἐννοεῖται ὅτι οἱαδήποτε οἰκονομική συναλλαγή ἀναφορικά μέ τήν παρένθετη μητρότητα εἶναι παντελῶς ἀνεπίτρεπτη. Ὡστόσο, ἐγείρονται πλεῖστα ὅσα ζητήματα νομικῆς, ψυχολογικῆς καί ἠθικῆς ὑφῆς. Τό μέγα ἐρώτημα εἶναι: Ποῦ εἶναι ἡ ἱερότητα τῆς μητρότητας;

Ἀπό τήν ἄλλη ὑφίσταται ὁ Ν.4538/2018, ὁ ὁποῖος θεσπίστηκε γιά νά μειώσει τίς περιπτώσεις «παράνομων υἱοθεσιῶν» ἀλλά γιά ἐπίσπευση τῆς διαδικασίας τῆς υἱοθεσίας, ὅπου σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 8 εἶναι ἐπιτρεπτή μία νομική σχέση παιδιοῦ καί ὁμόφυλου ζεύγους μέ σύμφωνο συμβίωσης. Ὀνόμασε μάλιστα αὐτούς ὁ νόμος «ἀναδόχους γονεῖς». Βέβαια, ἐν προκειμένῳ, ὁ ὅρος «γονεῖς» δέν ἔχει τό περιεχόμενο τῆς ἐπέλευσης ἐννόμων συνεπειῶν οἰκογενειακοῦ δικαίου, δηλαδή οἱ «ἀνάδοχοι γονεῖς» δέν ἀποκτοῦν συγγενική σχέση γονέως καί τέκνου. Γεννᾶται ὅμως τό ἐρώτημα: Ἔχει τήν ἁρμόζουσα καταλληλότητα ἕνα ὁμοφυλόφιλο ζεῦγος γιά ἀνάδοχή τέκνου;

*

Ἐπισημαίνουμε καί πάλιν ὅτι τό ὅλο θέμα τῆς προσβάσεως τυχόν στόν θεσμό τοῦ γάμου γιά τά ὁμοφυλόφιλα ζευγάρια καί περαιτέρω τό δικαίωμα τῆς υἱοθεσίας τέκνων ἐπαφίεται στήν ἐθνική νομοθεσία τῶν κρατῶν μελῶν τῆς Ε.Ε.. Δέν ὑποχρεώνει μέ νομική διάταξη, οὔτε συνιστᾶ μέ Ὁδηγία, ἀλλά ἀφήνει ἐλεύθερο τό κάθε ἐθνικό κράτος νά πράξει ὡς αὐτό βούλεται ἁρμοδίως μέ τά δικά του νομοθετικά ὄργανα.

Ἔτσι ἔχει ἀποφανθεῖ καί ἡ νομολογία τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Δικαστηρίου Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων καί τοῦ Δικαστηρίου τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἕνωσης (ΔΕΕ) σέ πλεῖστες περιπτώσεις. Τοὐτέστιν προκύπτει ἀπό τίς δικαστικές ἀποφάσεις ὅτι τά εὐρωπαϊκά κράτη ἔχουν ὑποχρέωση νά νομοθετήσουν γιά τά ὁμόφυλα ζευγάρια μόνο νομοθεσίες ἀστικῆς ἕνωσης (ὅπως π.χ. τό σύμφωνο συμβίωσης). Ἐπίσης σαφῶς δέν ὑποχρεοῦνται νά θεσπίσουν γάμο ὁμοφυλόφιλων ζευγαριῶν ἤ καί υἱοθεσία τέκνων γι’ αὐτούς (δηλ. στήν ὁμοφυλόφιλη γονεϊκότητα δέν ὑποχρεώνεται τό κάθε ἐθνικό κράτος). Ἀκόμη δέν ὑποχρεώνονται τά ἐθνικά κράτη νά ἐξισώσουν τούς τυχόν θεσμούς ἀστικῆς ἕνωσης πού ἰσχύουν γιά τά ὁμοφυλόφιλα ζευγάρια μέ τόν γάμο. Εἶναι ἄλλο τό ζήτημα τῆς διευκολύνσεως θεμάτων ἐλευθερίας κυκλοφορίας καί διαμονῆς στήν Εὐρωπαϊκή Ἕνωση ἤ θεμάτων ἐργασιακῶν καί κοινωνικο-ἀσφαλιστικῶν, στά ὁποῖα δέν ἔχει κανείς ἀντίρρηση.

Μποροῦμε, λοιπόν, ὡς Ἐκκλησία νά στέρξουμε στή νομοθέτηση γάμου ὁμοφυλόφιλων ζευγαριῶν καί στή συνέχεια καί τῆς υἱοθεσίας παιδιῶν ἀπό κοινοῦ ἀπό τά ὁμοφυλόφιλα ζευγάρια ἤ υἱοθεσίας τοῦ τέκνου τοῦ ἑνός μέλους ὁμόφυλου ζευγαριοῦ ἀπό τό ἄλλο μέλος τοῦ ζευγαριοῦ; Ἡ Ἐκκλησία εἶναι σαφῶς ἀρνητική.

Ε’. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Ὡς εἶναι γνωστόν, ἀπό τήν μακραίωνη παιδαγωγική – ψυχολογική καί οἰκογενειακή

παράδοση, ἀπό τά πανάρχαια δεδομένα, τό παιδί ἔχει πρωτίστως ἀνάγκη τῶν γονέων του, τοῦ πατέρα καί τῆς μητέρας.

Εἰδικότερα, σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς τεκνοθεσίας ἤ τῆς υἱοθεσίας παιδιῶν ἀπό ὁμοφυλόφιλα ζευγάρια, ἡ βασική ἀρχή ἐρείδεται στό ὀνομαζόμενο «συμφέρον τοῦ παιδιοῦ». Τί συμφέρει δηλαδή τό παιδί γιά τήν ὁμαλή ἀνάπτυξή του καί διάπλαση τοῦ χαρακτῆρα του. Ἡ Διεθνής Σύμβαση τοῦ ΟΗΕ γιά τά δικαιώματα τοῦ παιδιοῦ τῆς 20.11.1989 (κυρώθηκε μέ τόν Ν. 2101/1992 (ΦΕΚ Α’ 192)) ὁρίζει ὅτι ὅλες οἱ ἀποφάσεις πού σχετίζονται μέ τά παιδιά, πρέπει αὐτές, νά λαμβάνουν ἀπαραιτήτως ὑπ’ ὄψιν τους τό συμφέρον τοῦ παιδιοῦ καί ὄχι τήν καταστρατήγησή του. Γι’ αὐτό εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι καί τό σχετικό ἄρθρο 1542 τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικα ἀναφέρει: «Ἡ υἱοθεσία πρέπει νά ἀποβλέπει στό συμφέρον τοῦ υἱοθετημένου». Σύμφωνα μέ τήν ὑπάρχουσα νομοθεσία καί τίς ρυθμίσεις αὐτῆς στόχος πάντοτε εἶναι ἡ δημιουργία συνθηκῶν ζωῆς γιά τό υἱοθετημένο ἄτομο ἀνάλογες μέ ἐκεῖνες τῶν βιολογικῶν παιδιῶν ἀπό κατάλληλη οἰκογένεια καί ὄχι ἀσφαλῶς ἀπό περιβάλλον μιᾶς «τεχνητῆς οἰκογένειας» πού ἀποκλίνει ἀπό τόν ρόλο τοῦ ἄνδρα καί τῆς γυναίκας. Ἄλλωστε, ἡ ἀνατροφή καί προστασία παιδιῶν χωρίς πατέρα καί μητέρα, ἀλλά μέ γονέα Α καί γονέα Β δέν συνταυτίζεται καί μέ τό ἄρθρο 21 παρ.1 τοῦ Συντάγματος. Μέ τυχόν γονεῖς Α’ καί Β’ προξενεῖται αἰτία συμφορᾶς καί δυσχέρειας στήν ὅλη ἀνάπτυξη τῆς προσωπικότητας τοῦ παιδιοῦ.

Διατυπώνουμε τήν ἄποψη ὅτι παγίως τό στήριγμα τῆς οἰκογένειας εἶναι ὁ πατέρας καί ἡ μητέρα. Καθ’ ὅτι, οἱ γονεῖς, πατέρας καί μητέρα, ἔχουν διαφορετικές ἀρετές καί διαφορετικές ἀποστολές στήν ἰδανική τους μορφή καί ἡ συνάντηση αὐτῶν φέρει τήν ἀγαθή καί εὐεργετική ἰσορροπία στήν οἰκογένεια. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ἐν προκειμένῳ, θά ὑπογραμμίσει: «Τί πατρός γνησιότερον καί τί μητρός συμπαθέστερον;»!48. Γι’ αὐτό καί ἡ προτρεπτική ἐντολή τοῦ Θεοῦ ἔχει μεγίστη ἀξία ἀνά τούς αἰῶνες. «Τίμα τόν πατέρα σου καί τήν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται καί ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπί τῆς γῆς»49 καί τό βιβλίο τῶν «Παροιμιῶν» τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος θά μᾶς πεῖ: «Ἄκουε, υἱέ, παιδείαν πατρός σου καί μή ἀπώσῃ θεσμούς μητρός σου. Στέφανον γάρ χαρίτων δέξῃ σῇ κορυφῇ καί κλοιόν χρύσεον περί σῷ τραχήλῳ»50. Ἔτσι, ἄν ὁ πατέρας εἶναι ὁ ἐγκέφαλος τῆς οἰκογένειας καί κυβερνήτης τοῦ σπιτιοῦ, ἡ μητέρα εἶναι ἡ καρδιά καί ἡ ὕπαρχος. Ὁ πατέρας θέτει τήν λογική, ἡ μητέρα τό αἴσθημα. Ὁ πατέρας ἔχει τήν δύναμη, ἡ μητέρα τήν ἁπλότητα. Ὁ πατέρας δίνει τήν προσταγή, ἡ μητέρα τήν τρυφερότητα. Ὁ πατέρας δηλώνει τήν προστασία, ἡ μητέρα τήν οἰκειότητα. Ὡστόσο καί οἱ δύο ἀλληλοσυμπληρώνονται. Ὁ ἕνας χρειάζεται τόν ἄλλο. Καί ἔπειτα ὑπάρχει μία ἀπέραντη θεόσδοτη, φυσική ἀγάπη πού συνδέει γονεῖς καί παιδιά καί ἀναπτύσσεται ἕνας σεβασμός πού προσφέρεται ἀπό τούς μικρότερους πρός τούς μεγαλύτερους. Ἔτσι ὑπάρχει μιά ἀκένωτη πηγή στοργῆς ἀπό τούς γεννήτορες πρός τά παιδιά καί

ἕνας μυστικός δρόμος, τοὐτέστιν ὑπαρξιακός, ἠθικός πού συνδέει γονεῖς καί παιδιά. Αὐτοί μοναχά τόν γνωρίζουν.

Μ’ αὐτή τήν συμπόρευση οἱ γονεῖς μποροῦν πλέον νά προχωρήσουν καί στήν διαπαιδαγώγηση τῶν παιδιῶν τους. Ἀκριβῶς διότι ἡ διαπαιδαγώγηση τῶν παιδιῶν θέλει πολλή ἀγάπη, τέχνη καί πολλή ὑπομονή. Εἶναι δύσκολο τό ἔργο τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδιῶν καί χρειάζεται τήν εἰδική μεταχείριση ἐπειδή ἔχουμε νά κάνουμε μέ ψυχές παιδιῶν, προσωπικότητες ἀνηλίκων. Ὁ Ἰ. Χρυσόστομος θά πεῖ: «Χαλεπόν ἡ νεότης, ὅτι εὐρίπιστον, εὐεξαπάτητον καί εὐόλισθον»51.

Ἔπειτα τά παιδιά διψοῦν γιά κοινωνικότητα, ἐπιθυμοῦν τόν διάλογο, ἐρωτοῦν καί περιμένουν ἀπαντήσεις, ἀναζητοῦν πρότυπα, ποθοῦν τήν ἀλήθεια. Δέν παύει διηνεκῶς νά χρειάζεται τήν κατάλληλη καί μετά πολλῆς διακρίσεως καί συνέσεως ἀγωγή, ἰδιαίτερα ἡ ἐφηβική ἡλικία, ὅπου στήν χρονική αὐτή περίοδο τό παιδί αἰφνίδια ἀλλάζει καί ἐξελίσσεται ραγδαία τόσο σωματικά ὅσον καί ψυχικά καί διανοητικά. Ἀκριβῶς, διότι δέν ἀρκεῖ ἡ γνώση. Εἶναι ἀναγκαῖο καί τό ἦθος. Καί φυσικά οἱ γονεῖς εἶναι ἐκεῖνοι πού θά σμιλεύσουν τόν χαρακτῆρα καί θά στηρίξουν τό οἰκοδόμημα τῆς νεότητας. Γιατί ἐκεῖ μέσα στό οἰκογενειακό περιβάλλον, τό παιδί κυριολεκτικά δέχεται, διαισθάνεται, καταγράφει καί ἀντιγράφει κανόνες ζωῆς καί συμπεριφορᾶς. Ἐκεῖ ὁ πατέρας θά ἐκπροσωπεῖ τό κῦρος καί ἡ μητέρα τήν οἰκειότητα. Ἄλλη βέβαια εἶναι ἡ ἰδιοσυγκρασία τοῦ πατέρα καί ἄλλη τῆς μητέρας. Τόν πατέρα τόν διακρίνει ὁ ἐγωκεντρισμός, τήν μητέρα ὁ ἑτεροκεντρισμός. Ἐνῶ ὁ πατέρας ψάχνει νά βρεῖ γιατί ἄραγε νά κλαίει τό παιδί, ἡ μάνα ἔχει κιόλας κατορθώσει νά στεγνώσει τά δάκρυά του. Γι’ αὐτό χρειάζονται καί οἱ δύο σ’ αὐτό τό ἐργαστήριον τῆς διαπαιδαγώγησης. Ἐξ’ ὅλων αὐτῶν προκύπτει ἀσφαλῶς καί τό σπουδαιότατο ζήτημα τῆς εὐθύνης καί τῆς ὅλης συμπεριφορᾶς τῶν γονέων ἀπέναντι στά παιδιά τους.

Ἰδιαίτερα ὁ νέος ἔχει τήν φυσική τάση νά μιμηθεῖ τόν πατέρα του, στόν ὁποῖο διακρίνει ἐσωτερική δύναμη καί αἰσιοδοξία ἀλλά καί σιγουριά γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς ζωῆς, τόν ἀγωνιστή πατέρα, ὁ ὁποῖος εἶναι πρότυπο καί μεταδίδει τήν «τέχνη τοῦ ζῆν». Τότε ἰδίᾳ ὁ ἔφηβος γίνεται κοινωνός τῶν οἰκογενειακῶν θεμάτων καί λαμβάνει τήν αἴσθηση τῆς εὐθύνης ἔναντι τοῦ περιβάλλοντός του καί τοῦ ἑαυτοῦ του.

Θά μείνουμε, ὡστόσο, περισσότερο στό πρότυπο τῆς μητέρας. Ὁ βιολογικός, φυσιολογικός τρόπος μέ τόν ὁποῖο ὁ Θεός ἔδωσε τήν μητρότητα καταλήγει στήν μέγιστη ἀγάπη τῆς μητέρας γιά τό παιδί της. Εἶναι σπλάγχνο της. Εἶναι τό δῶρο της πού ἔδωκε ὁ Θεός σ’ αὐτή. Κατέστη συν-δημιουργός τοῦ Θεοῦ. Λειτουργεῖ τό μυστήριο τῆς ζωῆς καί αὐτή εἶναι ἡ ἱερότητα τῆς μητέρας. Ἡ μητρότητα κλείνει μέσα της κάτι τό μοναδικό καί ἀναντικατάστατο. Εἶναι τοῦτο ἀσφαλῶς καί

προνόμιο καί εὐθύνη καί προικισμένη μέ πλούσιο ψυχικό κόσμο αὐτή ὡς ἐπί τό πλεῖστον διαμορφώνει τόν χαρακτῆρα τοῦ παιδιοῦ. Εἶναι ἐκείνη πού δίνεται, ἕτοιμη γιά προσφορά, γιά διακονία. Ξέρει καί κινεῖται στόν κόσμο τῶν συγκινήσεων, ἐνῶ ὁ πατέρας στόν κόσμο τῶν συμφερόντων καί συλλογισμῶν. Γι' αὐτό καί ἡ μητέρα περισσότερο ἀφοσιώνεται στό παιδί της, στή σωματική καί πνευματική του ἀνάπτυξη, κάτι πού χρειάζεται συνεχῆ αὐταπάρνηση καί αὐτοθυσία. Ὡς διδάσκει ἡ ἐπιστήμη τῆς ψυχολογίας, ἡ γυναικεία ψυχοσύνθεση διαφέρει ἀπό τήν ἀνδρική. Αὐτό πού ἰδιαίτερα χαρακτηρίζει τήν γυναῖκα εἶναι ἡ ἔντονη εὐαισθησία καί συναισθηματικότητα, ὁ πλοῦτος τῆς καρδιᾶς της καί μέ τόν πλοῦτο αὐτό διακονεῖ καί ὑπηρετεῖ, τό παιδί της. Καί τό παιδί βαθειά, μυστικά αἰσθάνεται αὐτή τήν ζεστασιά καί ἀφοσίωση καί στοργή τῆς μητέρας. Αὐτή εἶναι ἡ ἠθική της ἀξία καί ἡ ἀνωτερότητά της.

Εἰδικότερα τά παιδιά τρόπον τινα, λαμβάνουν ἀπό τήν μητέρα «διπλή ζωή», δηλαδή ζωή τοῦ σώματος καί ζωή τῆς ψυχῆς. Ἔτσι, ἡ ἀποστολή καί ἡ προσφορά τῆς μητέρας εἶναι ἀνυπολόγιστη. Πολύ σοφά ἔχει λεχθεῖ, ὅτι μία σωστή μητέρα ἰσοδυναμεῖ μέ 1000 δασκάλους.

Ἀξίζει νά παραθέσουμε ἕνα ἱστορικό γεγονός ἀπό τήν ἀρχαία Ρώμη ἐξόχως διαφωτιστικό. «Μπροστά σ' ἕνα ἀπέρριττο σπίτι σταματᾶ ἕνα ἁμάξι. Μιά κυρία κατεβαίνει, ντυμένη λαμπρά, στολισμένη μέ πλούσια κοσμήματα. Τήν ὑποδέχεται ἡ οἰκοδέσποινα, μιά σοβαρή γυναῖκα μέ φωτεινό μέτωπο καί καθαρή ματιά. Τή λένε Κορνηλία. Εἶναι φίλες μέ τήν ἐπισκέπτρια. Κάθονται καί κουβεντιάζουν μέ πολλή χαρά καί διάθεση. Κάποτε ἡ κουβέντα φτάνει καί στά φορέματα. Σάν ὅλες τίς γυναῖκες, οἱ δυό Ρωμαῖες κάτι ἔχουν νά ποῦν γι' αὐτό. Τότε ἡ ἐπισκέπτρια δείχνει στήν Κορνηλία τά κοσμήματά της μέ πολύ καμάρι καί τῆς περιγράφει κι ἄλλα πολλά, πού ἔχει κρυμμένα στήν κασετίνα της, στό σπίτι. Ὕστερα ζητάει ἀπ' τήν Κορνηλία νά τῆς δείξει κι ἐκείνη τά δικά της. Ἡ Κορνηλία γυρίζει ἀλλοῦ τήν κουβέντα καί φαίνεται σάν νά μήν ἄκουσε τήν ἐπιθυμία τῆς φίλης της. Σέ λίγη ὥρα μπαίνουν στό δωμάτιο δύο νεαρά παλληκάρια. Πλησιάζουν καί χαιρετοῦν τίς δυό γυναῖκες. Τότε ἡ Κορνηλία τά τραβάει κοντά της καί λέει στή φίλη της: «Νά, τά διαμάντια μου».

Ἦταν οἱ γυιοί της, οἱ ἀδελφοί Γράκχοι, ὁ Τιβέριος καί ὁ Γάϊος. Δυό ἀπ' τίς μεγαλύτερες δόξες τῆς ἀρχαίας Ρώμης. Ἡ ἱστορία δέν ἀναφέρει τό ὄνομα τῆς ἄλλης κυρίας μέ τά πολλά χρυσαφικά. Μιλάει ὅμως μέ τό σεβασμό γιά τήν Κορνηλία, τή μητέρα πού φρόντισε νά σμιλέψει στό σπίτι της ἀθάνατα διαμάντια, τά παιδιά της».

Πράγματι, ἡ μητέρα εἶναι ἐκείνη πού θά διδάξει καί θά συμβουλεύσει τό παιδί της. Ἐκείνη θά κάμνει διάλογο μαζί του. Θά δώσει τίς πρῶτες ἀπαντήσεις στά πρῶτα

ἐρωτήματα τοῦ παιδιοῦ της. Ἐκείνη θά χαρίσει τήν ἐμπιστοσύνη της καί θά ὑπάρξει ἔτσι ἡ ἀνταπόδοση. Ἡ ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη εἶναι τό μεγάλο εὐεργέτημα. Θά λέγαμε ὅτι ἡ ἑτεροσυγκινητικότητα τῆς γυναίκας εἶναι ὡς ἕνας φάρος πού καθοδηγεῖ τήν ἀποστολή της. Ὁ ψυχικός της κόσμος πού ἐπηρεάζει ὅλες τίς διαθέσεις, τούς πόθους, τίς ἀποστροφές, τίς πράξεις της. Τό φυσικό ἔνστικτο τῆς μητέρας τήν ὠθεῖ στήν ἐκπλήρωση τῆς ἀποστολῆς της, ἀβίαστα, φυσιολογικά καί ὄχι τεχνητά καί εἰκονικά. Εἶναι ἔμφυτη ἡ ἔντονη ἀφοσίωση τῆς μητέρας στό σπλάγχνο της, στό παιδί της.

Ὁ σχηματισμός δέ τοῦ χαρακτῆρα ἀρχίζει ἀπό τήν ἐποχή πού τό παιδί βρίσκεται στή κούνια του. Δέν εἶναι ἀνάγκη νά τοῦ ποῦν οἱ γονεῖς λέξεις καί φράσεις ὅτι τό ἀγαπᾶνε. Τό παιδί αἰσθάνεται, ἀναπνέει τήν ἀγάπη τῶν γονιῶν του. Τό νήπιο δέν ξέρει λέξεις, δέν ξέρει νά διαβάζει. Ξέρει ὅμως νά διαβάζει τά μάτια τῆς μητέρας του. Ὅταν τό πάρει ἡ μητέρα στήν ἀγκαλιά της, τό χαϊδεύσει, τό φιλήσει καί τοῦ μιλήσει ἁπαλά, τότε στό νήπιο, γεννιέται ἡ πίστη στόν ἑαυτό του πού εἶναι βασικότατο στοιχεῖο γιά τήν διαμόρφωση τοῦ χαρακτῆρα του. Καί ἡ μητέρα μ' ὅλες τίς φυσιολογικές κινήσεις της ἀπό τόν θηλασμό μέχρι τά πρῶτα βήματα διαμορφώνει χαρακτῆρα. Ξέρει νά παίρνει τά ἀγκάθια τῆς ζωῆς καί νά τά πλάθει ἄνθια. Καί βέβαια, ἡ πηγαία ἀγάπη τῆς μητέρας ἔχει τήν ἀνταπόδοση καί τήν τιμή καί τόν σεβασμό τοῦ παιδιοῦ πρός τήν μητέρα του, ὡς τό παράδειγμα πού ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος στήν Ἱστορία του, ὅπου ὁ Κλέοβις καί ὁ Βίτων ζεύχθηκαν στήν ἅμαξα ἀντί ὑποζυγίων γιά νά μεταφέρουν τήν μητέρα τους τήν Κυδίππη στό ναό52.

Κάθε ἄνθρωπος καί προπαντός κάθε παιδί ἔχει ἀνάγκη ἀπό τήν μητέρα Του. Εἶναι κανόνας. Σέ λῦπες καί χαρές στήριγμα ἡ μητέρα. Στήν ἀρχή τῆς ζωῆς καί στό τέλος της ἡ μητέρα. Μήν ἀμφιβάλλουμε ἡ λέξη μάνα εἶναι ἱερή γιά τόν κάθε ἄνθρωπο. Αὐτή ἡ λέξη κατόρθωσε, πιό πολύ ἀπ' ἄλλες, νά ἑνώσει τίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων.

Ὡραιότατα θά τό διατυπώσει ὁ Μέγ. Βασίλειος μιλῶντας γιά τήν μάμμη του καί φυσικά γιά τήν μητέρα του: «Ἦν ἐκ παιδός ἔλαβον ἔννοιαν περί Θεοῦ παρά τῆς μακαρίας μητρός μου (=Ἐμμέλειας) καί τῆς μάμμης Μακρίνης, ταύτην αὐξηθεῖσαν ἔσχον ἐν ἐμαυτῷ˙ οὐ γάρ ἄλλα ἐξ ἄλλων μετέλαβον ἐν τῇ τοῦ λόγου συμπληρώσει, ἀλλά τάς παραδοθείσας μοι παρ' αὐτῶν ἀρχάς ἐτελείωσα»53.

*

Ἀπό τό ἄλλο μέρος ἡ ἔλλειψη τῆς μητέρας παίζει σπουδαιότατο ρόλο στήν ὅλη διαμόρφωση τῆς προσωπικότητας τοῦ παιδιοῦ. Τό παιδί βαθύτατα στόν ἐσωτερικό του κόσμο βιώνει αὐτή τήν ἀπουσία, τήν ἔλλειψη τῆς μητέρας, γιατί ἡ μητέρα

μοιάζει μέ τήν θάλασσα πού ὅλα τά κύματα τῶν χρόνων κυλᾶνε καί ἀλλάζουν, πάντα ὅμως ἡ μητέρα θἄναι μητέρα, ἡ ἴδια στή θέση της, ἀλλά καί στή ψυχή τοῦ παιδιοῦ της. Ἡ ἴδια. Τό παιδί, τό ὁποῖο στερήθηκε τήν μητέρα του ἄν δέν καλλιεργηθεῖ σωστά, ἄν δέν λάβει ἠθική – πνευματική δύναμη, θά ἔχει στό μέλλον δύσκολη κοινωνική προσαρμογή. Ἡ ὅλη πνευματική καί ψυχολογική του ἀνάπτυξη θά ἐμποδίζεται ἀπό ἐσωτερικές συγκρούσεις ἤ στάσεις ἐναντιώσεως, ποικίλες ἀμφισβητήσεις ἤ ὑπερβολές μή ὁμαλῆς συμπεριφορᾶς. Ὡς ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος θά ἔχει μία «ἀτονία ψυχῆς»54, τό παιδί πού μεγαλώνει χωρίς μητέρα. Καί μέ τήν ἔκφραση «ἀτονία ψυχῆς», ὁ Πλούταρχος δηλώνει τόν νέον ἐκεῖνον πού παρουσιάζει ἀσθένεια ὡς πρός τήν βούληση καί ἐν γένει ἀστάθεια ὡς πρός τόν χαρακτῆρα του. Ἄνθρωπος δηλαδή χωρίς ψυχικό σθένος καί σταθερά θέληση. Ρώτησαν ἕνα κρατούμενο στίς φυλακές. -Ποιό πρᾶγμα στερήθηκες πιό πολύ στήν παιδική σου ἡλικία; Καί ἡ ἀπάντηση: -Τήν παρουσία τῆς μάνας. Γι’ αὐτό καί εἶναι πολύ σπουδαῖο τό σωστό οἰκογενειακό περιβάλλον πού μέ τήν βοήθεια καί τήν ὅλη διαπαιδαγώγηση τῶν γονέων καί ἰδιαίτερα τῆς μητέρας, νά μπορέσει τό παιδί ν’ ἀνοιχθεῖ στή ζωή ὥστε νά ἀνακαλύψει τό εἶναι του, τήν προσωπικότητά του καί τόν κόσμο πού τό περιβάλλει.

Ἔπειτα ὀφείλουμε νά γνωρίζουμε ὅτι ἐάν ἕνα παιδί νοιώσει στά πρῶτα του χρόνια στοργή, ζεστασιά καί ἐμπιστοσύνη, μεγαλώνοντας θά δημιουργήσει ἐγκάρδιες σχέσεις καί μέ τούς ἄλλους ἀνθρώπους. Δέν θά μισεῖ τόν ἄλλο. Δέν θά εἶναι ἐχθρός του. Θἄναι ὁ συνάνθρωπος. Ἔτσι διακρίνουμε ὅτι γιά ἕνα μεγάλο χρονικό διάστημα τό οἰκογενειακό περιβάλλον ἀποτελεῖ γιά τό παιδί ἕνα εἶδος προστατευτικοῦ πλαισίου. Μετά ὅμως, στό μέλλον, τί γίνεται; Μή λησμονοῦμε τήν βασική ἀρχή ὅτι «τό παιδί μιμεῖται ἤ ἀντιτίθεται σύμφωνα μέ τούς ὅρους τοῦ οἰκογενειακοῦ περιβάλλοντος». Ἔπειτα θά ἔλθει τό σχολικό περιβάλλον. Ἐκεῖ πῶς θά σταθεῖ; Πῶς θά ἀντιμετωπίσει τίς διάφορες προκλήσεις; Καί εἶναι γνωστό ὅτι ἀπό μία μή ὁμαλή οἰκογενειακή κατάσταση ἔχουμε καί μία ταραγμένη αὐριανή κοινωνία. Εἶναι ἀποδεδειγμένο πλέον ὅτι ὅποιος χάνει τό παιδί σήμερα χάνει τήν κοινωνία αὔριο.

*

Χαρακτηριστικό γνώρισμα ὅλων τῶν ψυχολογικῶν κατευθύνσεων εἶναι ὅτι στό κέντρο τῆς ψυχολογικῆς ἔρευνας τίθεται πάντοτε ἡ ψυχική ὁλότητα (Struktur). Ὁ ἄνθρωπος δέν ἀνατέμνεται ὡς ἄψυχος μηχανικός ὀργανισμός, ἀλλ’ ἐξετάζεται ὡς ἐνιαία καί ἀδιάσπαστη ψυχική καί βιολογική ὁλότητα, ὡς ζωντανός ὀργανισμός, ἐξελισσόμενος κατά τήν σ’ αὐτόν κρατοῦσα ἐντελέχεια. Γι’ αὐτό καί ἔχει ἀνάγκη παιδιόθεν τήν παρουσία τοῦ πατέρα καί τῆς μητέρας.

Συνελόντ’ εἰπεῖν, ὁ καλός χαρακτῆρας τῶν γονέων, ἡ ἁρμονική συμβίωσή τους, τό

ἠθικό περιβάλλον ἀποτελοῦν ἀπαραίτητα στοιχεῖα γιά τόν σχηματισμό μιᾶς ὁλοκληρωμένης προσωπικότητας τῶν παιδιῶν.

ΣΤ’. ΣΧΕΣΕΙΣ ΘΕΙΟΥ ΚΑΙ ΚΟΣΜΙΚΟΥ ΝΟΜΟΥ

Ἀλλά πάντοτε τίθεται τό ἐρώτημα: Ποιά εἶναι ἡ σωστή σχέση μεταξύ νόμου τοῦ κράτους καί τοῦ θείου θελήματος; Καί βέβαια προβάλλει συνάμα καί τό ζήτημα τῆς συνειδήσεως τοῦ καθενός ὡς πολίτου καί ὡς πιστοῦ.

Εἶναι γεγονός ὅτι ἀπό τήν ἀνάγκη στήν κοινωνία τῶν ἀνθρώπων μιᾶς ἐξωτερικῆς ἐπιβολῆς κανόνων συμβιώσεως γεννήθηκε τό Δίκαιο. Καί Δίκαιο εἶναι οἱ κανόνες πού ρυθμίζουν τήν κοινωνική συμβίωση κατά τρόπο ὁμοιόμορφο, κοινό, ἀναγκαστικό μέ κυρώσεις στίς περιπτώσεις παραβάσεων καί βέβαια κανόνες στοιχειώδους κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς.

Ὁ κοσμικός νόμος ἐκφράζει τήν ἀνθρώπινη ἀντίληψη γιά τό καλό καί τό κακό, τό δίκαιο καί τό ἄδικο, τήν δικαιοσύνη καί τήν ἀδικία. Καί ἀκριβῶς ὁ νόμος τοῦ κράτους, ὡς ἔργο ἀνθρώπινο, ἔχει ἀτέλειες καί ὀφείλουμε νά ἔχουμε ἐπίγνωση ὅτι ὁ ἀνθρώπινος νόμος ἀκόμη ἐκτός ἀπό ἀτελής εἶναι καί πεπερασμένος. Εἶναι ἄδειος ἀπό τήν μεταφυσική διάσταση καί προσδοκία. Ἔχει ἁπλῶς ὅρια. Δέν σώζει καθ’ ἑαυτόν.

Ἀπό τήν ἄλλη, ὁ νόμος περιορίζεται νά ρυθμίζει τήν ἐξωτερική συμπεριφορά τῶν ἀνθρώπων καί δέν εἰσχωρεῖ «ἔνδον», δέν ἐνδιαφέρεται γιά τήν ψυχή καί τά πνευματικά θέματα. Ἄλλωστε ὁ νόμος δέν ἔχει σκοπό τόν ἐξαγιασμό τῶν ἀνθρώπων, οὔτε τήν θέωσή του. Ἀρκεῖται στήν περιστολή τοῦ κακοῦ, μιᾶς αὐθαιρεσίας, μιᾶς ἀναταραχῆς στήν κοινωνία, στό νά μή καταστεῖ ἡ ζωή, μία ζούγκλα ζώων. Καί βέβαια ἡ ἀπαίτηση τῆς τηρήσεως τοῦ νόμου ἐπέρχεται μέ τήν ἀπειλή κυρώσεων καί ποινῶν, ἐπιβολῆς ἐξαναγκαστικῶς τοῦ νόμου σ’ ὅλους τούς πολῖτες, εἴτε συμφωνοῦν, εἴτε διαφωνοῦν ἰδεολογικά μέ τήν νομική διάταξη. Ὅμως ὁ νόμος εἶναι, τῷ ὄντι, ἀναγκαῖος καθ’ ὅτι ὑπάρχει τό κακό. Ὑπάρχει τό ἀνθρώπινο δίκαιο, γιατί ὁ κόσμος δέν εἶναι ἀγγελικός. Περιττό εἶναι τό δίκαιο μόνο σ’ ἕνα κόσμο ἁγίων κατά τό «δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται»55.

Ὡστόσο, ὑπάρχει καί ὁ Νόμος Θεοῦ καί ὀφείλουμε νά γνωρίζουμε σαφῶς, ὅτι οἱ ἐντολές τοῦ Θεοῦ ἔχουν δοθεῖ. Ὑπάρχουν, εἴτε τό θέλουμε εἴτε ὄχι. Ὑφίσταται ὁ θεῖος νόμος. Αὐτόν δέ, τόν θεῖο νόμο, δέν μπορεῖ κανείς ἄνθρωπος, νά τόν θίξει. Οὔτε ὁ κοσμικός νόμος νά τόν καταργήσει. Ἔτσι καί ὅταν ὁ νόμος τοῦ κράτους ἐπιτρέπει ἤ χειρότερα ἐπιβάλλει θέματα ἀντίθετα μέ τό θεῖο νόμο, ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ οὐδόλως θίγεται. Θίγεται ὁ νομοθέτης πού φέρει νόμο ἀνόσιο καί κατ’ ἀκολουθίαν ἡ κοινωνία γεύεται τίς συνέπειες. Ὁ δέ Ἰ. Χρυσόστομος ὑπογραμμίζει:

«Δέν ὑπάρχει τίποτε πιό ἀδύνατο ἀπό τόν παραβάτη τῶν θείων νόμων, ὅπως ἐπίσης τίποτε πιό ἰσχυρό ἀπό τόν ὑπερασπιστή τῶν θείων νόμων»56.

Ἀλλά καί κάτι ἄλλο, πρέπει νά γνωρίζουμε: Οἱ θεῖες ἐντολές ἀπαιτοῦν οἰκειοθελῆ συμμόρφωση, διότι ἀναγκαστική συμμόρφωση ἀπαιτεῖ, ὅπως προαναφέραμε, μόνο ὁ νόμος τοῦ κράτους. Στίς θεῖες ἐντολές ἀντίθετα ὑπάρχει τό γεγονός τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου, λειτουργεῖ τό αὐτεξούσιο τοῦ ἀνθρώπου. Ἰσχύει τό «ὅστις θέλει», ἀκολουθεῖ τόν Χριστό καί ἐφαρμόζει τήν διδασκαλία Του. Κανένα δέν ἐξαναγκάζει σέ σωτηρία ὁ Χριστός. Καί ἡ Ἐκκλησία ὡς «Θεῖον, ἱερόν καί αἰώνιον Καθίδρυμα» διέπεται ὑπό θεοσυστάτων ἠθικῶν ἀρχῶν καί κανόνων, τούς ὁποίους Αὐτός Οὗτος, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι καί οἱ θεοφόροι Πατέρες, ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, ἐθέσπισαν.

Ἔτσι διαμορφώθηκε ἡ Ἠθική ἀπό τήν χριστιανική διδασκαλία καί ὁμιλοῦμε πλέον γιά Χριστιανική Ἠθική, τήν ὁποία καί διδάσκει ἡ Ἐκκλησία καί μ' αὐτή ποιμαίνει τόν λαό τοῦ Θεοῦ. Καί αὐτό οὐδόλως θά πρέπει νά μᾶς φοβίζει καί ὡς ἔκφραση καί ὡς ὁρολογία. Τήν Χριστιανική Ἠθική τήν ἀποκαλοῦμε καί μέ τίς ἐκφράσεις «κατά Χριστόν ἦθος», «περιπατεῖν κατά Πνεῦμα», «ζῆν κατά Θεόν», «πνευματική ζωή» κἄ. Καί βέβαια ἡ Χριστιανική Ἠθική εἶναι ἀναπόσπαστα ἑνωμένη μέ τήν ὀρθόδοξη θεολογία. Πηγή της ἡ Ἁγία Γραφή καί ἡ Ἱερά Παράδοση. Καί ἀκόμη στό σημεῖο αὐτό, πρέπει νά εἰπωθεῖ ὅτι ἡ Ὀρθόδοξη Χριστιανική Ἠθική διακρίνεται σαφῶς ἀπό τῶν ἄλλων Χριστιανικῶν Ὁμολογιῶν τήν Ἠθικολογία.

Στήν ὀρθόδοξη παράδοση ἡ Ἠθική δέν ὑποδηλώνει τήν ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου ἐφαρμογή τυποποιημένων διατάξεων σχολαστικοῦ τύπου, ἀλλά καθοδηγεῖ τόν ἄνθρωπο στήν ἐν Χριστῷ «καινή ζωή», τήν καινούργια ζωή. Ἔτσι ἡ Χριστιανική Ἠθική δέν εἶναι ἄρνηση ἀλλά θέση, πνευματικός ἀγῶνας μέ βάση τήν μετάνοια, ἕνα δημιουργικό ἔργο, ὑπεύθυνο «ἐργόχειρο», ὅπως λένε οἱ νηπτικοί πατέρες, καί συνειδητή προσωπική πορεία πρός τό «πλήρωμα» τοῦ νόμου, τήν ἀγάπη57. Καί αὐτό κατορθοῦται μέσα στήν Ἐκκλησία μέ τά Ἱερά της Μυστήρια.

Οἱ χριστιανοί συγγραφεῖς τῶν πρώτων αἰώνων, ἀξιοποιῶντας τίς ἔννοιες τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, ἦθος, ἠθική καί τά παράγωγά τους, προσδιώρισαν μέ τούς ὅρους αὐτούς τό ἐκκλησιαστικό ἠθικό φρόνημα, τήν Χριστιανική Ἠθική.

Ἔτσι, ὁ Κλήμης Ρώμης ὁμιλεῖ γιά «ἀξιαγάπητον ἦθος ἁγνείας» τῶν χριστιανῶν58. Ὁ Μέγ. Βασίλειος ὑπογραμμίζει ὅτι τό σπουδαιότατο βιβλίο τῶν «Παροιμιῶν» ἔχει ὡς σκοπό τήν «παίδευσιν τῶν ἠθῶν καί παθῶν ἐπανόρθωσιν καί ὅλως διδασκαλίου βίου, πυκνάς τάς ὑποθήκας περιέχουσα τῶν πρακτέων»59. Ὁ Γρηγόριος Νύσσης γράφει γιά τόν ἠθικό βίο τῶν Χριστιανῶν στό ἔργο του «Περί τελειότητος»60, ἐνῶ ὁ Ἰ. Χρυσόστομος σημειώνει τήν ὀργανική σχέση δογματικῆς διδασκαλίας καί

ἠθικῆς καί γράφει συγκεκριμένα: «Καί τί τῆς πίστεως ὄφελος, εἰπέ μοι, βίου μή ὄντος καθαροῦ;... Ἆρα σοι δοκοῦμεν μάτην ὑπέρ βίου πεφοβῆσθαι καί πολλήν τοῦ ἠθικοτέρου μέρους τῆς φιλοσοφίας ποιεῖσθαι σπουδήν;»61. Ὁ Ὠριγένης δέ ἀναφέρεται συχνά στά ἤθη. (Περί ἀρχῶν, 3,1,14). Μέχρι καί τούς νεοτέρους χρόνους, ὅπου ὁ Ἅγ. Νεκτάριος διδάσκει τήν Χριστιανική Ἠθική καί μ' αὐτόν τόν τίτλο ὀνομάζει τό σχετικό διδακτικό σύγγραμμά του. Συγκεκριμένα γράφει: «Ἡ Χριστιανική ἠθικὴ, ὡς ἠθικός κανών, δεικνύει πᾶσι τοῖς χριστιανοῖς τί τό συμφωνοῦν καί τί τό διαφωνοῦν πρός τάς ἠθικάς ἀρχάς τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, τί τό τελειοποιοῦν καί ζωογονοῦν, καί τί τό ἀπολλύον καί διαφθεῖρον τό κάλλος τῆς θείας Εἰκόνος, ἧς ὁμοίωμα ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος. Ἡ ἠθική τοῦ Χριστιανοῦ τελειοποίησις εἶνε τό μέσον, δι' οὗ μόνου ὁ Χριστιανός δύναται νά ἀπολάυσῃ τήν αἰώνιον μακαριότητα, τήν αἰώνιον ζωήν, καί τύχῃ τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ, ὅπερ εἶνε ὁ ὕψιστος τοῦ ἀνθρώπου πόθος...» Καί ἀκόμη: «Ἡ σχέσις τῆς ἠθικῆς πρός τήν δογματικήν εἶναι ἡ σχέσις τῆς θεωρίας πρός τήν πρᾶξιν. Ἡ μέν δογματική ἐξετάζει τήν σχέσιν τοῦ Θεοῦ πρός τόν ἄνθρωπον καί διδάσκει τάς Χριστιανικάς ἀληθείας, ἃς ὀφείλει ὁ Χριστιανός νά πιστεύη ἀκραδάντως, ἡ δέ Ἠθική διδάσκει τήν σχέσιν τοῦ ἀνθρώπου πρός τόν Θεόν καί τό πρός τόν Θεόν καί τόν πλησίον ἡμῶν καθῆκον»62.

Ἐκτός βέβαια ἀπό τό Δίκαιο καί τήν Ἠθική γενικότερα ὑπάρχουν καί τά λεγόμενα «χρηστά ἤθη», τά ὁποῖα πολλές φορές ἐπικαλεῖται καί ὁ κοσμικός νομοθέτης. Εἶναι βέβαια οἱ ἄγραφες ἠθικές ἀντιλήψεις συνήθειας καί συναισθήματα πού ἐπικρατοῦν σέ μία κοινωνία. Οἱ κανόνες τῶν «χρηστῶν ἠθῶν» ὁμοιάζουν μέ τούς κανόνες Δικαίου, γιατί ἀπευθύνονται στόν ἐξωτερικό ἄνθρωπο, διαφέρουν ὅμως ἀπ' αὐτούς καί προσεγγίζουν στούς κανόνες τῆς Ἠθικῆς καθ' ὅτι ἐλλείπει τό στοιχεῖο τοῦ ἐξαναγκασμοῦ. Τό ἐρώτημα ὅμως τό ὁποῖο τίθεται: Εἶναι πάντοτε τά «ἤθη» χρηστά;

Ἀλλά γεννᾶται καί τό ἄλλο ἐρώτημα: Ὅλοι οἱ κανόνες Δικαίου εἶναι καί κανόνες Ἠθικῆς; Ὄχι βέβαια, γιατί ὑπάρχουν νόμοι πού δέν ἐμπνέονται καί δέν συμβαδίζουν μέ τόν ἠθικό νόμο ἤ τήν Χριστιανική Ἠθική. Ἐν προκειμένῳ, ἀναφύεται καί ἡ σύγκρουση καθηκόντων, ὅπως ἡ περίπτωση τῆς Ἀντιγόνης πού βρέθηκε σέ δίλημμα νά ὑπακούσει στό νόμο τοῦ Κρέοντα πού ἀπαγόρευε τήν ταφή τοῦ ἀδελφοῦ της, ὡς ἐχθροῦ τῆς πόλεως ἤ νά ὑπακούσει στό «θεῖο νόμο» πού ἐπέβαλλε τήν ταφή τοῦ νεκροῦ. Στόν ἰσχύοντα βέβαια Ποινικό Κώδικα ὑφίσταται τό ἄρθρο 33 κατά τό ὁποῖο, ἡ πράξη δέν καταλογίζεται σέ ἐκεῖνον πού τήν τέλεσε, ἄν κατά τήν τέλεσή της ἀδυνατοῦσε νά συμμορφωθεῖ πρός τό δίκαιο λόγῳ ἀνυπέρβλητου γιά τόν ἴδιο διλήμματος, ἐξαιτίας σύγκρουσης καθηκόντων καί ἡ προσβολή πού προκλήθηκε ἀπό τήν πράξη εἶναι κατά τό εἶδος καί τή σπουδαιότητα ἀνάλογη μέ τήν προσβολή πού ἀπειλήθηκε. Ἀλλά δέν θά πρέπει νά φθάνουμε ἐκεῖ.

Πέραν ὅλων αὐτῶν εἶναι ἐπιβεβλημένο νά μή λησμονοῦμε, ὡς χριστιανοί, ὅτι ἰσχύει ἀείποτε, ὁ τοῦ Κυρίου λόγος: «Εἰσέλθετε διά τῆς στενῆς πύλης˙ ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καί εὐρύχωρος ἡ ὁδός ἡ ἀπάγουσα εἰς τήν ἀπώλειαν καί πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι’ αὐτῆς, Τί στενή ἡ πύλη καί τεθλιμμένη ἡ ὁδός ἡ ἀπάγουσα εἰς τήν ζωήν καί ὀλίγοι εἰσίν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν»63. Καί ὁ Ἴδιος ὁ Χριστός διακηρύττει ὅτι: «Ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δέ λόγοι μου οὐ μή παρέλθωσι»64. Ὅσον ἀφορᾶ δέ τήν Ἐκκλησία, ἡ γραφίδα τοῦ Ἱ. Χρυσοστόμου τυγχάνει διαχρονική: «Σκληρὸν γάρ σοι πρὸς κέντρα ὀξέα λακτίζειν. Οὐκ ἀμβλύνεις τὰ κέντρα, ἀλλὰ τοὺς πόδας αἱμάσσεις· ἐπεὶ καὶ τὰ κύματα τὴν πέτραν οὐ διαλύει, ἀλλ’ αὐτὰ εἰς ἀφρὸν διαλύονται. Οὐδὲν Ἐκκλησίας δυνατώτερον, ἄνθρωπε. Ἄνθρωπον ἐὰν πολεμῇς, ἢ ἐνίκησας, ἢ ἐνικήθης. Ἐκκλησίαν δὲ ἐὰν πολεμῇς, νικῆσαί σε ἀμήχανον. Ὁ Θεὸς ἔπηξε, τίς ἐπιχειρεῖ σαλεύειν;»65. Συνελόντ’ εἰπεῖν: «Οὐδέν φοβερόν τῶν ἐν τῷ βίῳ, ἤ μόνον τό προσκροῦσαι τῷ Θεῷ»66.

Ζ’. ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Ἕνα ἄλλο συναφές θέμα εἶναι ὅτι τά τελευταία χρόνια παρουσιάζονται στό λεξιλόγιο διάφοροι νεολογισμοί ἤ καί νέες λέξεις ἤ καί νέες ἑρμηνεῖες λέξεων καί ὅρων. Γιά παράδειγμα: «Ὁμοφοβία», «δικαιωματισμός», «ρητορική μίσους», «νέα-κανονικότητα» κἄ.

Ἄν ἐξετάσει κανείς βαθύτερα τήν νέα αὐτή ὁρολογία θά διαπιστώσει ὅτι δέν ἐκφράζουν ἐπακριβῶς τό ὅλο περιεχόμενο τῶν λέξεων. Περισσότερο εἶναι προϊόντα τοῦ ὀρθολογιστικοῦ πνεύματος τῶν περασμένων αἰώνων καί ἀπηχοῦν τάσεις εἴτε ὡραιοποιήσεως τοῦ κακοῦ, εἴτε ἀπαξιώσεως τοῦ καλοῦ. Καί δέν εἶναι πάντοτε αὐτονόητο ὅτι κατανοοῦνται ἤ ἑρμηνεύονται ὀρθῶς καί ἐπαρκῶς σημαντικές λέξεις καί ἐκφράσεις. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι τά Λεξικά

διαφοροποιοῦνται στό λῆμμα «ὁμοφυλοφιλία» καί ἐνῶ ἄλλα ἀναφέρονται στήν ἑρμηνεία καί ἐξήγηση τοῦ ὅρου «ὁμοφυλοφιλία», ὡς μία «γενετήσια διαστροφή», ἄλλα δέν ἔχουν αὐτό τόν χαρακτηρισμό καί ἄλλα γράφουν ἁπλῶς γιά μία σεξουαλική προτίμηση κάποιου σέ πρόσωπο τοῦ ἰδίου φύλου μέ τό δικό του.

Ἀλλ’ ὀφείλουμε νά καταθέσουμε ὅτι ὑπάρχει καί τό βιβλικό, χριστιανικό λεξιλόγιο. Ὑπάρχουν λέξεις καί φράσεις θεολογικές καί ἐκκλησιαστικές, τῶν ὁποίων ἡ κατανόηση τυγχάνει ἐξόχως διδακτική καί εὐεργετική. Καί εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ἡ κλασσική φιλοσοφία καί γραμματεία ἔδωκε τίς λέξεις καί ἔννοιες, σοφία, ἀνδρεία, δημοκρατία γιά παράδειγμα, ὁ Χριστιανισμός ἀπό τήν ἄλλη ἔδωσε στήν ἀνθρωπότητα τίς ἄλλες μεγάλες ἔννοιες, ἐκεῖνες τῆς μετάνοιας, τῆς ἀγάπης καί τῆς ἀνάστασης.

Ἀκόμη μία σπουδαία καί λίαν ἐπίκαιρη βιβλική ἔννοια εἶναι ὁ «φόβος τοῦ Θεοῦ». Γι’ αὐτή οὐδόλως γίνεται λόγος σήμερα. Καί ὅμως θά ἔπρεπε ἰδιαίτερα στούς καιρούς αὐτούς τῆς ἀρνήσεως καί ἀποστασίας, καθ’ ὅτι ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀληθινή φιλοσοφία τῆς ζωῆς. Ἀλλοίμονον ἄν δέν ἔχουμε φόβο Θεοῦ. Αὐτός εἶναι πού προφυλάσσει ἀπό τήν ἁμαρτία καί ἀπ’ αὐτόν ρέει κάθε πνευματικό καί σωματικό ἀγαθό. Εἶναι ὡς ἡ πυξίδα τοῦ βίου μας, γιατί χωρίς τόν φόβο τοῦ Θεοῦ θά ἔχουμε ἀναπόφευκτο ὄλεθρο. Καί φόβος σημαίνει σεβασμό στό Θεό, τήρηση τῶν ἐντολῶν Του.

Μία ἄλλη ἔκφραση τήν ὁποία χρησιμοποιεῖ ὁ Ἀπ. Παῦλος εἶναι ἡ φράση «ὑγιαίνουσα διδασκαλία»67. Ἐδῶ γίνεται λόγος γιά τήν ὀρθή διδασκαλία, ἐκείνη, ἡ ὁποία εἶναι σύμφωνη μέ τό Εὐαγγέλιο καί τά θεῖα διδάγματα καί καθίσταται σωτήριος γιά τόν ἄνθρωπο καί τοῦτο, γιατί ὑπάρχουν πολλές διδασκαλίες, ὀθνεῖες, αἱρετικές, προβληματικές. Κάθε φορά θά πρέπει νά ἐξετάζεται ποία εἶναι ἡ «ὑγιαίνουσα διδασκαλία».

Ἀλλά κατ’ αὐτή ἀκόμη ἡ λέξη «ἀγάπη» κακοποιεῖται καί παρερμηνεύεται. Συχνά χρησιμοποιεῖται καί λέγεται ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ ἔκφραση τῆς ἀγάπης καί ὅτι ὁ χριστιανισμός κηρύττει τήν ἀγάπη. Ἀλλά τί σημαίνει ὅμως αὐτό; Στέκεται ἀπό μόνη της ἡ ἀγάπη; Ὁ Ἀπ. Παῦλος, ὁ διδάχος αὐτός τῆς ἀγάπης, θά διαφωτίσει τά μέγιστα τό περιεχόμενό της καί μεταξύ τῶν ἄλλων θά ὑπογραμμίζει, ὅτι ἡ ἀγάπη συμπορίζεται μέ τήν ἀλήθεια. Γράφει πολύ χαρακτηριστικά: «Μηκέτι ὦμεν νήπιοι, κλυδωνιζόμενοι καί περιφερόμενοι παντί ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ πρός τήν μεθοδείαν τῆς πλάνης, ἀληθεύοντες δέ ἐν ἀγάπῃ αὐξήσωμεν εἰς αὐτόν τά πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλή, ὁ Χριστός»68. Καί ἔπειτα μόνον ὅταν ἔχεις τέτοια «ἀγάπη ἀνυπόκριτον»69, τότε αὐτή ἡ ἀγάπη «πάντα στέγει»70 καί «συγχαίρει τῇ ἀληθείᾳ»71. Καί ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης θά τονίσει ὅτι οἱ δωρεές τοῦ Θεοῦ, ἡ χάρις, τό ἔλεος καί ἡ εἰρήνη, τότε ἀκριβῶς

ἔρχονται στή ζωή τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν μέσα του εἶναι συνυφασμένη ἡ ἀγάπη μέ τήν ἀλήθεια72. Ἀλλά ἀγάπη σημαίνει καί ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Καί βέβαια ἄν ἀγαπᾶ ὁ ἄνθρωπος τόν Θεό, τότε καί ἐφαρμόζει τίς ἐντολές Του, ἄλλως δέν ἀγαπᾶ. Γράφει ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης: «Ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἀγαπῶμεν τά τέκνα τοῦ Θεοῦ, ὅταν τόν Θεόν ἀγαπῶμεν καί τάς ἐντολάς αὐτοῦ τηρῶμεν»73. Ἀγαπᾶμε τόν συνάνθρωπον ὅταν τοῦ λέγουμε τήν ἀλήθεια, διαφορετικά ἡ ἀγάπη μας αὐτή εἶναι ὑποκριτική, ἀνώριμη καί ἐγωϊστική. Ἔτσι λόγος περί ἀγάπης περιέχει βαθύτατο νόημα. Ἄλλως εἶναι κενολογία περί ἀγάπης, ἀλλοίωση τῆς ἀγάπης, εἰκονική καί ἄδικη καί κακή ἀγάπη, χωρίς τά στοιχεῖα τῆς ἀλήθειας καί τῆς δικαιοσύνης.

Συνεπῶς, κάθε φορά θά πρέπει νά γίνεται κατ’ ἀκρίβειαν ἑρμηνεία τῶν ὅρων καί τῶν ἐκφράσεων. Καί πρός τοῦτο, ἀναγκαία ἡ παιδεία σ’ ὅλα τά ἐπίπεδα.

Η’. ΤΟ ΔΕΟΝ

Ἐν κατακλεῖδι, εἶναι γεγονός, ὅτι νέοι χρόνοι – νέα ἤθη καί νέες καταστάσεις καί μέ τό φαινόμενο τῆς παγκοσμιοποίησης βρίσκονται ἐνώπιόν μας. Διαπιστώνουμε, εἶναι πικρή ἀλήθεια, νά ἐπικρατεῖ καί στήν ἑλληνική κοινωνία νοσηρόν πνεῦμα μέ καρπούς τήν ἠθική παρακμή καί ἕνα συνεχῶς αὐξανόμενο ρεῦμα διαφθορᾶς καί φαυλότητας. Βλέπουμε οἱ ἄνθρωποι νά ἀκολουθοῦν τήν ἀμφισβήτηση, τήν ὀλιγοπιστία, τήν λησμοσύνη τοῦ Θεοῦ. Συχνά καλλιεργοῦνται ὑλόφρονες ἀπόψεις καί ἀντιευαγγελικές ἀντιλήψεις. Τό αἴσθημα τῆς αἰδοῦς καί τῆς ἱερότητας καταλύεται. Διαμορφώνεται μία κοινωνία χωρίς Θεό, μέ τό σύνθημα ὅτι ὁ Θεός εἶναι περιττός, δέν μᾶς χρειάζεται. Εἴμεθα αὐτάρκεις. Πιστεύουμε στόν ἑαυτό μας. Πρόκειται γιά ἕνα νεο-ἀνθρωπισμό, ἐρήμην τοῦ Θεοῦ.

Ἐπισημαίνουμε, ἐπιπλέον, ὅτι ἡ σύγχρονη κοινωνία ἔχει ἀλλάξει. Ζοῦμε σέ μία μεταβατική ἐποχή. Ἐνώπιόν μας νέα δεδομένα, νέοι ἀριθμοί πού φέρουν οἱ στατιστικές. Καί γιά νά φέρουμε ἕνα μόνο παράδειγμα ἀπό μία περιφερειακή ἑνότητα, ἐκείνη τῆς Μεσσηνίας, ὅπως δείχνουν τά στοιχεῖα στά ληξιαρχεῖα της, τό 2023 μέ σύμφωνο συμβίωσης προχώρησε τό 29% τῶν ζευγαριῶν ἀντί γιά τέλεση γάμου, ἐνῶ πρίν ἀπό μία δεκαετία μόλις τό 1,4% τῶν ζευγαριῶν ἐπέλεξε νά συνάψει σύμφωνο συμβίωσης.

Ἀλλά δέν εἶναι μόνον οἱ νέες τεχνολογίες πού ἐπηρεάζουν τά μέγιστα τήν καθημερινότητα τοῦ ἀνθρώπου καί μάλιστα τήν νεότητα. Εἶναι πρωτίστως οἱ κοσμοθεωρητικές ἀντιλήψεις πού ἐπικρατοῦν στήν κοινωνία. Περαιτέρω καί ἕνα ἄλλο σημεῖο τυγχάνει ἄξιο παρατηρήσεως. Εἶναι τό γεγονός ὅτι ἡ Ἑλλάδα ἀκολουθεῖ τίς ἄλλες εὐρωπαϊκές χῶρες καί τίς μιμεῖται παντοιοτρόπως. Ἔπαψε νά εἶναι πρωτοπόρος. Νά ἀνοίγει δρόμους, νά δημιουργεῖ καί νά προσφέρει πολιτισμό. Κάποτε μέ τόν ἀρχαῖο ἑλληνικό πολιτισμό ἔδωσε τά φῶτα στήν οἰκουμένη. Ἡ

συνάντηση Ἑλληνισμοῦ καί Χριστιανισμοῦ ὑπῆρξε τό σπουδαιότερο εὐεργέτημα γιά τήν ἀνθρωπότητα. Σήμερα τί γίνεται; Τί προσφέρουμε ἤ τί δεχόμεθα; Ὅ,τι συνήθως συμβαίνει ἤ ἐπιτάσσει ἡ Εὐρώπη ἐμεῖς ἄκριτα τό υἱοθετοῦμε. Εἶναι ἕνα σοβαρό πρόβλημα αὐτό.

*

Εἰδικότερα, τό θέμα Θεός εἶναι τό μέγιστο καί πρωταρχικό θέμα κάθε ἀνθρώπινης ὕπαρξης. Παλεύει ὁ ἄνθρωπος μέ τό Θεό καί πάντοτε βρίσκεται μεταξύ πίστεως καί ἀπιστίας. Θά σταθεῖ ἀπέναντι στό Θεό καί βέβαια στίς ἐντολές του; Μπορεῖ νά καταστρατηγεῖται ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ;

Ἔπειτα ὑπάρχει ἄγνοια ἤ ἡμιμάθεια σχετικά μέ τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Τί εἶναι ὁ Χριστός; Τήν θέλουμε τήν διδασκαλία Του;

Στή συνέχεια ἔρχεται τό θέμα Ἐκκλησία, ὅπου ἐδῶ ἐπικρατεῖ πολλή σύγχυση. Τί εἶναι ἡ Ἐκκλησία; Εἶναι γεγονός ὅτι ὑπάρχει μία παρεξηγημένη ἰδέα καί εἰκόνα γιά τήν Ἐκκλησία καί τά Ἱ. Μυστήριά της, μία λανθασμένη ἀντίληψη. Συνάμα ἐμφανίζεται καί ἕνας ἀρνητισμός γι' αὐτή. Τελικά τό μεῖζον ἐρώτημα εἶναι: Τί εἴδους ἄνθρωπο θέλουμε καί ποιά κοινωνία;

Τό ἐρώτημα ἀπευθύνεται βέβαια καί σέ μᾶς. Ἐμεῖς τί κάνουμε; Πόσο ἐμπνέουμε τό λαό;

*

Κατ' ἀκολουθίαν, ἐπιτακτική προβάλλει ἡ ἀνάγκη ἐπανακατήχησης τοῦ λαοῦ μας, χριστιανικῆς καθοδήγησης, ἐπαναφορᾶς τῶν παρεκκλινόντων στήν ὀρθόδοξη χριστιανική διδασκαλία καί παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ φράση στήν εὐχή τῆς Θ. Λειτουργίας τοῦ Μεγ. Βασιλείου «τούς ἐσκορπισμένους ἐπισυνάγαγε», κατ' ἀναλογίαν, ἔχει ἀπόλυτη ἐφαρμογή.

Εἰδικότερα στό ποιμαντικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας μία ἐξόχως σημαντική θέση σήμερα πρέπει νά εἶναι ἡ παραίνεση. Πρόκειται γιά ἕνα ζωτικό καί οὐσιαστικό χρέος. Οἱ ὁμιλίες τῶν προφητῶν πάντοτε εἶχαν τό στοιχεῖο τῆς παραίνεσης καί ἀπευθυνόντουσαν στή σκέψη ἀλλά καί στήν καρδιά τῶν ἀνθρώπων. Τούς παρότρυναν, τούς ἐνεθάρρυναν, τούς παρακινοῦσαν ν' ἀκούσουν τόν λόγο τοῦ Θεοῦ, τούς νουθετοῦσαν, τούς δίδασκαν, τούς συνεβούλευαν νά μετανοήσουν, νά μεταστραφοῦν ἀπό τά εἴδωλα στόν ἀληθινό Θεό. Ὁ ἅγ. Ἰωάννης ὁ Προφήτης, Πρόδρομος καί Βαπτιστής «πολλά μέν οὖν καί ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τόν λαόν»74. Πολύ χαρακτηριστικά ἡ φράση «παρακαλῶν εὐηγγελίζετο, δηλαδή δέν ἤλεγχε μόνον ἀλλά παρηγοροῦσε καί προέτρεπε τούς ἀκροατές σέ μετάνοια καί

ἀγαθές πράξεις. Ὁ Ἴδιος ὁ Κύριος ἡμῶν προσκαλεῖ τούς ἀνθρώπους ν’ ἀκολουθήσουν τήν θεία Διδασκαλία Του, τούς παραινεῖ καί τούς παροτρύνει σέ μετάνοια καί σέ πίστη στό Εὐαγγέλιο, στά αἰώνια ρήματά Του, στήν τήρηση τῶν ἐντολῶν Του. Ἔπειτα οἱ Ἀπόστολοι, κατά τό παράδειγμα τοῦ Χριστοῦ, «λαλοῦν οἰκοδομήν καί παράκλησιν καί παραμυθίαν»75 καί ὁ Ἀπ. Παῦλος θά πεῖ: «Ὅτι τριετίαν νύκτα καί ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετά δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον»76. Ὁ δέ Ἰ. Χρυσόστομος λέγει πολύ χαρακτηριστικά γιά τήν δύναμη τοῦ λόγου καί τήν παραίνεση: «Ὑπάρχει μόνον μία μηχανή, ἕνας τρόπος θεραπείας, ἡ διδασκαλία διά τοῦ λόγου. Αὐτή εἶναι τό ὄργανον, αὐτή ἡ τροφή, αὐτή ἡ ἀρίστη κρᾶσις τοῦ ἀέρος˙ αὐτή χρησιμεύει ὡς φάρμακον, αὐτή ὡς πῦρ, αὐτή ὡς σιδηροῦν ἐργαλεῖον˙ καί ὅταν χρειάζεται νά καυτηριασθῇ καί ἀποκοπῇ ἕνα μέλος, αὐτή κατ’ ἀνάγκην θά χρησιμοποιηθῇ˙ ἄν δέ δέν φέρῃ ἀποτελέσματα αὐτή, ὅλα τά ἄλλα μέσα εἶναι ἀνωφελῆ. Μέ αὐτήν σηκώνομεν τήν ψυχήν ὅταν κατάκειται καί τήν καταπραΰνομεν ὅταν θερμαίνεται, μέ αὐτήν περικόπτομεν τά περιττά καί ἀναπληρώνομεν τάς ἐλλείψεις καί προβαίνομεν εἰς ὅλας τάς ἄλλας ἐνεργείας πού συντελοῦν εἰς τήν ὑγείαν τῆς ψυχῆς»77. Ἡ παραίνεση, συνεπῶς, ὡς διδαχή καί νουθεσία, ὡς καθοδήγηση τῶν ἀνθρώπων, τυγχάνει πολύτιμο διακόνημα ὅλων μας. Ἡ Ἐκκλησία αὐτό αἰῶνες τώρα πράττει καί θά συνεχίσει νά ἐπιτελεῖ.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1 Γεν. 1,27

2 Γεν. 2,18,22-24

3 Γεν. 4,1-2

4 Τωβίτ, κεφ. 7-12

5 Εἰς τά γενέθλια τοῦ Σωτῆρος, Λόγος ΛΗ’, PG 36, 321D

6 Γεν. 1,27

7 Γεν. 2,24

8 Ἐφ. 5,32

9 Εἰς Α’ Κορινθ., Ὁμιλία ΜΔ’, PG 61, 376B

10 Γεν. 2,18

11 Ρωμ. 5,14

12 Ἐφεσ. 5,22-32

13 Πρβλ. Σοφ. Σολ. 4, 1-16 καί Σοφ. Σειράχ 16, 1-5

14 Εἰς τήν Ἑξαήμερον, Ὁμιλία Ζ’, PG 29,160

15 Ἐπιστολαί, PG 37,316

16 Εἰς τήν Γένεσιν, Ὁμιλία ΜΗ’, PG 54,443

17 ΘΗΕ τόμ. 4, στ.205

18 Ζέπων Ἰω. καί Παν. Ζέπου , IGR Jus graecoromanum, τόμ. 1 (1931), σελ. 156

19 Βασιλικά 28,4,1

20 Digesta 23,2,1

21 Τίτ. 2,12

22 Γεν. 1,27-28

23 Γεν. 1,28

24 Α’ Κορ. 15,56

25 Γεν. 18,20

26 Εἰς τήν Γένεσιν, Ὁμιλία ΜΒ

27 Λευϊτικόν 18,22

28 Λευϊτικόν 20,13

29 Ματθ. 5,17

30 Ματθ. 19,4-5

31 Ρωμ. 1,21-28

32 Α’ Κορ. 6, 9-10

33 Α’ Τιμοθ. 1,8-11

34 Ἰούδα, 7

35 Ἀγουρίδου Σάββα, ΘΗΕ, τόμ.6, στ. 921 ἐπ.

36 Διαταγαί τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων διά Κλήμεντος, PG 1, κεφ. ΚΗ’, 984Α

37 Λόγος περί τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου, PG 25,105c

38 Εἰς τήν Γένεσιν, ὁμιλία ΜΒ’-ΜΓ’ ΕΠΕ,4 καί Πρός Ρωμαίους, ὁμιλία Γ’ καί Δ’, ΕΠΕ 16Β (Σέ ἄλλη πρόσφατη μελέτη μας ἀναφερθήκαμε εἰδικότερα γιά τίς θέσεις τοῦ ἱεροῦ πατρός σχετικά μέ τήν ὁμοφυλοφιλία)

39 Πηδάλιον, ἔκδ. 1886, σελ. 481

40 Ὅπ. παρ. σελ. 503

41 Ὅπ. παρ. σελ. 480

42 Ὅπ. παρ. σελ. 529

43 Ὅπ. παρ. σελ. 571

44 Ὅπ. παρ. σελ. 255

45 Ματθ. 9,13

46 Ρωμ. 16,16

47 Ἑβρ. 10,31

48 Λόγος περί φιλοπτωχείας, ΙΔ’, PG 35, 869

49 Ἔξοδ. 20,12

50 Παροιμ. 1,8-9

51 Εἰς τούς ἀνδριάντας, Ὁμιλία Α’, PG 49, 21δ’

52 Ἡροδότου Ἱστορίαι 1.31.1

53 Πρός Εὐστάθιον Σεβαστείας Ἐπιστολή ὑπ’ ἀριθμ. 223, ΕΠΕ 2 σελ. 74

54 Περί δυσωπίας ΙΙΙ, σ. 386 ἔκδ. Βερναρδάκη

55 Α’ Τιμοθ. 1,9

56 Εἰς Ἡσαΐαν, Ὁμιλία Ε’, 2 ΕΠΕ 8Α, σελ. 412

57 Ρωμ. 13,10

58 Ἐπιστολή πρός Κορινθίους Α’, PG1, κεφ. ΚΑ’, Β, σελ. 256

59 Εἰς τήν ἀρχήν τῶν Παροιμιῶν, Ὁμιλία ΙΒ’, PG 31, 388

60 Περί τελειότητος, PG 46, 272D

61 Πρός τούς πολεμοῦντας τόν μοναχικόν βίον 1,6, PG 47, 536

62 Μάθημα Χριστιανικῆς Ἠθικῆς (1897) καί ὡς Χριστιανική Ἠθική τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἔκδοσις δευτέρα μεγάλως ἀνεπτυγμένη, Ἀθῆναι 1965, σελ. 1 καί 6

63 Ματθ. 7,13-14

64 Ματθ. 24,35

65 Ὁμιλία πρό τῆς ἐξορίας, PG 52,428-429

66 Εἰς Ἐφεσίους, Ὁμιλία Κ’, 9, PG 62, 147

67 Α’ Τιμοθ. 1,10

68 Ἐφεσ. 4,14-15

69 Ρωμ. 12,9

70 Α’ Κορ. 13,7

71 Α’ Κορ. 13,6

72 Β’ Ἰω.3

73 Α’ Ἰω. 5,2

74 Λουκ. 3,18

75 Α’ Κορ. 14,3

76 Πράξ. 20,31

77 Περί Ἱερωσύνης, Λόγος Δ’, ΕΠΕ 28, σελ. 213